

SOCKENBLADET

Frinnaryds Hembygdsförening Årgång 44 2022

BAKELIT bakar i vedeldad ugn **BAKOM GRANHÄCKEN** bor släkten Lindblad **SOTARN** bor i Frinnaryd **FREDRIK** samtalar och minns **VINTERGÅRDEN** med hälsa och vård i centrum **JFS** grabbar som kan elteknik **TORGNY** kommer också ihåg **BYGDEGÅRDEN** blir 60 **ELDSJÄLAR** finns **HANS-ÅKE** blev starstruck **SKATTGÖMMAN**

Frinnaryds Hembygdsförening

Medlemsavgiften per år är 50:-/person eller 150:- för en familj. Du kan betala via bankgiro 5644-6347 eller Swisha till Birgitta Kellner, tel 0703 - 82 03 54.

I medlemsavgiften ingår prenumerationen på Sockenbladet. Vi hälsar såväl gamla som nya medlemmar välkomna i vår förening.

Henry Sjöstrands böcker om Frinnaryds socken kan köpas genom Hembygdsföreningen.

Hembygdsboken, 50:- (OBS!),

Nordsmåländska bilder, 134:-

Lösnummerpris för Sockenbladet är 50:-

Andra halvårets aktiviteter 2022

Lördag	2/7	08.00-10.00	Loppmarknad i Hembygdsgården. Servering.
Torsdag	21/7	17.00	Slåtter i Majmålen. Ta med kaffekorg och lämpliga redskap. Föreningen bjuder på ostkaka efter väl förrättat värv.
Söndag	21/8	11.00	Logmöte i Hembygdsgården. Kyrkan ansvarar. Tag med kaffekorg.
Fredag till Söndag	9/9 - 11/9		Kulturarvsdagar
Söndag	11/9		Öppet hus i Hembygdsgården.
Lördag	24/9	09.00	Höststädning. Servering.
Torsdag	10/11	19.00	Braskväll med Albert Engströmtolkaren Kaj Hörberg i Hembygdsgården. Servering
Lördag	10/12	07.00	13-15 Julmarknad med ostauktion. Hembygdsgården. Servering.

Hembygdsgården Sockenbladet ISSN 1651-1468

Hembygdsgården i Sunhultsbrunn hyrs ut för mindre sammankomster. Hyra av storstugan och kök 200:-
Hyra av storstuga, kök ock kyrksal 300:-
Samlingarna visas efter önskemål.
Kontakta Magnus Ljunggren
tel. 070 - 552 12 56

Frinnaryds Sockenblad utkommer en gång per år. Vi hoppas det blir en angenäm läsning.
Sockenbladets redaktionskommitté: Birgitta Kellner, George Sunbring, Gunnar Pettersson, Bosse Hörlenius, Kerstin Karlsson samt Staffan Hellgren.
Vi tar gärna emot tips och idéer beträffande innehållet i Sockenbladet.

Omslagsbilden: Loppmarknad 2021
Foto Staffan Hellgren.

Frinnaryds hembygdsförening
Styrelse 2022:
Ordförande: Bo Hörlenius
Sekreterare: Kerstin Karlsson,
Kassör: Birgitta Kellner

Ledamöter: Magnus Ljunggren, Harald Runnestad, Zandra Rydén, Åke Göransson, Tobias Andersson, Sören Andersson och Manne Freyländ.

Org.nr. 826500-5275
Bankgiro 5644-6347
info@frinnarydshembygd.se
www.hembygd.se/frinnaryd

Bosse Hörlenius är Hembyggsföreningens nye ordförande

Bo-Göran, kallad Bosse, växte upp i Sunhultsbrunn; i en familj, som förutom Bosse, bestod av pappa John, polis, och mamma Ingeborg, bodbiträde, samt storsyster Ing-Marie.

Efter avslutad skolgång väntade värnplikten vid Ing 2 i Eksjö. En plikt som varade i 37 år efter en officerskarriär som kom att innehålla tjänstgöring på många olika förband. Slutade vid Försvarets Ammunitions- och minröjningscentrum som personalchef 2002. Fortsatte sedan ett femtontal år som vikarierande

högstadielärare. Fritiden kom mest att präglas av olika ledarskap inom fotbollen.

Som mångårig medlem i Hembyggsföreningen och de senaste åren i styrelsen med ordförandeskapet från 2021 vill han ge tillbaka lite till den fina socken han fick förmånen att växa upp i.

Bosse bor i Aneby tillsammans med hustrun Gunilla och de har fått 3 barn och har hitintills 8 barnbarn.

Bosse ledord: "Låtsas sol i alla väder!"

Frinnaryds socken i siffror

FÖDDA 2021

Joline Dahlberg	Sunhult	2021-02-14
Käthie Angselius	Sunhult	2021-02-18
Isak Krynski-Fransson	Sunhult	2021-03-31
Filip Andersson	Sunhult	2021-05-25
August Göransson	Frinnaryd	2021-08-29
Aston Friberg	Sunhult	2021-09-28
Vince Dahlqvist	Sunhult	2021-10-28

AVLIDNA 2021

Linnéa Wivast	Aneby	1931-11-12	2021-02-11
Åke Karlsson	Aneby	1937-08-09	2021-02-23
Mary Källner	Aneby	1925-11-05	2021-04-06
Tyra Karlsson	Tranås	1935-04-03	2021-04-09
Doris Andersson	Sunhultsbrunn	1932-01-29	2021-04-24
Brita Söderström	Aneby	1924-08-24	2021-06-09
Valborg Göransson	Aneby	1922-03-28	2021-06-23
Tauno Karjalainen	Aneby	1936-01-12	2021-10-09
Ulf Gustafsson	Tranås	1941-05-21	2021-11-06
Iris Andersson	Aneby	1925-10-06	2021-11-28
Gösta Karlsson	Aneby	1929-03-27	2021-12-12

Socknens folkmängd uppgick 21-12-31 till 737 personer, en ökning med 16 personer sedan förra årsskiftet.

Frinnaryds tätort	231
Sunhults tätort	315
Frinnaryds glesbygd	95
Sunhults glesbygd	96
Totalt	737

Välkomna på 11-Kaffe i FRINNARYDS HEMBYGDSGÅRD i SUNHULTSBRUNN

Tisdagar jämna veckor

Kyrkan och Hembyggsföreningen

BRASKVÄLL

**Kaj Hörberg
tolkar
Albert Engström**

Frinnaryds Hembygdsgrd

Torsdagen den 10/11

kl. 19.00

VÄLKOMNA!!

LOPPMARKNAD I HEMBYGDSPARKEN

Lördagen den 2/7 kl. 8.00-10.00

VÄLKOMNA!!

11-Kaffe i BYGDEGÅRDEN I FRINNARYD

Varje fredag kl 11.00

LOPPISGREJOR?

Ring Lars-Åke Davidsson
tel. 070-533 15 92

Frinnaryds Hembyggsförening

JULMARKNAD

i Hembygdsgrden

lördagen den 10/12 kl 13-15

Ostauktion kl 14.00

Året med Hembygdsföreningen

Nej, Covid blev vi inte av med så lätt. Pandemin fortsatte envist att styra våra och även Hembygdsföreningens liv. Ett flertal planerade aktiviteter fick ställas in under första halvåret 2021. Men till slut, när flera av oss blivit vaccinerade och restriktionerna började hävas, kunde vi börja se litet ljusare på tillvaron.

Några av oss följde med Hans-Åke Björklund på en vandring på Frinnaryds Kyrkogård, en skön sommardag, i början på juni. Den här gången berättade Hans-Åke om de som ligger begravda i kyrkogårdens södra mittkvarter.

Loppmarknaden blev inte av den första lördagen i juli som tradition bjuder, men när restriktionerna släppte blev det ändå en loppis den 14 augusti. När Loppisgeneral Magnus Ljungberg öppnade marknaden kl 8.00 hade ca 300 besökare samlats runt loppisborden i hembygdsparken.

Under dagen uppskattades besökarantalet till över 500 personer. Det märktes att det fanns ett uppdämt behov av att träffas och prata, köpslå, pruta, göra kul och fina loppisfynd eller bara att få umgås lite mera fritt igen.

2022 kommer loppmarknaden att äga rum den första helgen i juli som vanligt. Vi ses då!

/Staffan Hellgren

Kulturarvsdagarna 10-12/9

Vid landets kulturarvsdagar, en helg i september 2021, deltog Hembygdsföreningen. På fredagen hade vi öppet hus för Sunhults Skola och omkring 80 elever kom på besök. Alla byggnader hölls öppna och främst tilldrog sig redskapen på logen barnens och lärarnas intresse.

Eleverna fick i uppgift att redogöra för några självvalda saker som de sedan, i skolan, skulle informera hela klassen om. Eleverna guidades av Zandra Ryden från Hembygdsföreningen.

På söndagseftermiddagen hölls öppet hus för allmänheten som bjöds att titta in i alla byggnader och därefter bli bjudna på kaffe av föreningen.

Sedan följde en mycket uppskattad, av Beatrice Stensson ledd, guidning och visning, av såväl "nya" som gamla Vintergården. Ett femtiotal besökare deltog intresserat.

2022 infaller Kulturarvsdagarna den 9-11/9 och vi kommer även i år att bjuda in till skolbesök på fredagen och allmänheten på söndagen till öppet hus. Vi hoppas på att även i år få en guidad vandring av åtminstone "gamla" delen av Brunshotellet.

/Bosse Hörlenius

Besök på Broarps Gästgiveri

Medlemmar i vår Hembygdsföreningen besökte en dag i maj, det delvis renoverade gästgiveriet i Broarp under ledning av medlemmen och byggnadskulturvårdaren Johan Örfelth. Han berättade för oss om gästgiveriets historia och verksamhet i över 250 år och berörde då bland annat utskänkningen, möjligheten att övernatta och hästbyte i gången tid. Innan det var dags att gå runt i huset fick besökarna ta del av den yttre renoveringen i form av målning, fönsterbyten och säkring av taket och grunden. Väl inne i huset om 196 kvm i tre plan fick vi deltagare se ett antal renoverade rum men också några som håller på att iordningställas just nu samt två kök.

Det blev som helhet en mycket uppskattad guidning av Johan Örfelth tack vare hans sakkunskap på området.

/Bosse Hörlenius, Henry Sjöstrand

Foto: Britt-Marie Börjesgård, Jönköpings läns museum

Grattis till 2021 års eldsjälar! Frinnaryds Samhällsförening och Sunhults Byalag fick dela på det första Eldsjäl-stipendiet!

Frinnaryds hembygdsförening beslutade att tilldela Frinnaryds Samhällsförening och Sunhults Byalag hembygdsföreningens första stipendium. Stipendiet delades ut vid Valborgsfirandet i Frinnaryd. Tack för er entusiasm, för all tid och allt arbete ni ger av era liv. Allt för att göra våra samhällen mera trivsamma för våra barn, ungdomar och vuxna. Keep up the good work - vi behöver fler som ni!

Frinnaryds Samhällsförening

Sunhults Byalag

Bakelit

Besök hos Josef Schilling på BakElit 2022-02-15

Visserligen ligger bageriet BakElit i Lommaryds socken men med tanke på närheten till Frinmaryd och att det finns många i vår socken som älskar det tyska brödet, bakat i vedeldad stenugn, så anser jag att ett besök hos Josef helt enkelt var på sin plats.

Josef tog emot mig i sin bakstuga, en rymlig lokal som ligger i anslutning till hans privatbostad. Han har byggt den helt själv, det tog några år. Men sådan är Josef: göra själv, låta det ta den tid det tar och njuta under tiden.

Josef kommer ursprungligen från Dortmund, där han växte upp i ett bageri, ägt av hans föräldrar. Han utbildade sig till både bagare och konditor och ägde under några år en diversehandel med bageri i Essen.

Josefs mor är svenska och efter det att föräldrarna sålt sin rörelse och 1995 flyttat till Sverige följde Josef efter 1999. Hans tanke var att inte fortsätta med bagaryrket utan han tog anställning på en industri i Eksjö.

Genom några bekanta fick han reda på att en bagare/kon-

ditor söktes på Riksförsäkringsverkets anläggning ”Badhotellet” i Tranås. Josef fick anställning och arbetade där i bageriet, vilket befann sig i källaren, fram tills att Badhotellet såldes till den kände entreprenören Cemoni Olsson. Cemoni och Josef kom bra överens och startade ett samarbete. Josef kunde stanna kvar i hotellets bageri och levererade bröd till hotellet. Samtidigt sålde han i egen regi till privatkunder i staden.

Efter fyra år upphörde samarbetet och Josef flyttade till Norrby utanför Hullaryd. Där utvecklade han sitt bageri och fanns där ända fram tills hans nuvarande bageri i Sundby, strax utanför Frinmaryd på vägen mot Hullaryd, var färdigbyggt. Han hade redan 2006 köpt en gård i Sundby och där skulle det nya bageriet ligga. Branden i bageriet i Norrby påskyndade denna förändring en del, 2015 var flytten klar.

Josef har i många år sålt sitt bröd på flera platser i Sverige och deltagit i ett otal marknader och mässor. Idag har han ett fast kundklientel. Varje torsdag eftermiddag och varje fredag förmiddag säljs hans bröd i Hullaryd utanför blomsterhandeln respektive på Tranås torg. Men det är många detaljister som regelbundet hämtar bröd på BakElit och säljer det i sina egna butiker.

Josef berättar att första tiden på Badhotellet i Tranås var det inte helt enkelt att få gästerna att äta det tyska, osötade brödet. Men med tiden lärde man sig att äta och älska det, liksom jag.

Josef bakar inte alla dagar i veckan och vill inte utöka arbetsdagarna i bageriet. Det finns många andra saker som upptar hans tid, bl.a. renovering av husen, där han bor.

Hans produkter består av ekologiska, kravmärkta råvaror från svenska, gärna närliggande, företag.

Veden är blandved som efter det att den brunnit ner, rakas ut och därefter bakas degen ut direkt på hällen. Ett flertal olika brödsorter erbjuds med mellan 20 och 80% fullkornsråg.

På BakElits hemsida, www.bakelit.nu, hittar ni mer information.

Arbetet ska vara roligt, säger han med eftertryck – och inte bli ett ”gissel”. Jag är den första att hålla med.

Tack, Josef, för att jag fick besöka dig.

/Birgitta Kellner

/OPTIMERA/

DIN BYGGHANDEL i ANEBY

Tel 0380-584 600

www.optimera.se

Öppet: Månd - Fred 6.30–17.00. Lörd 9.00–13.00

**ALLT INOM BYGG & TRÄDGÅRD
AGA – GAS – PRIMA GAZ GASOL**

SUNHULTS GÄSTGIVERI

Hotell Restaurang

Bygatan 16, Sunhultsbrunn

Tel. 0140-211 00, 070-324 14 30

ÖPPETTIDER

VINTER: Månd-Tisd Stängt, Onsd-Sönd. 10.00-20.00

SOMMARTID: Öppet alla dagar.

— Vi tar även beställningar —

www.sunhultsgastgiveri.se

Vi är ett av Sveriges ledande el-, mekanik- och energiföretag med bred kompetens och kunnig personal.

Låt oss bli din kompletta partner!

El - data - fiber - larm - lantbruk

KONTAKTA OSS PÅ
TFN 0140-190 95 ELLER
0380-413 00 FÖR MER
INFORMATION

elajo

TVÄTTCENTER

I FRINNARYD AB

TIFF-Duken

VI TVÄTTAR ALLT ÅT ALLA - PRIVATPERSONER - INDUSTRI - SERVICE

TEL 0140-20100 - FAX 0140-20303 - WWW.TVATTCENTER.SE

Huset bakom granhäcken

Det ligger precis vid avfarten till Isaryd, till vänster bakom den stora granhäcken, Familjen Lindblads vita hus. Lindblad känner kanske du till som har läst tidigare nummer av Sockenbladet. Vi har ju ibland publicerat Karl-Axel Linblads små anekdoter och fotografier från Frinnaryds fyrtiotal under rubriken Lindblads pärm.

Catharina är mer eller mindre född på gården. Hennes mamma tillbringade mycket tid på gården, hos sin mamma, och när Catharina skulle födas så var hon

där. Det blev färd med Frinnaryds enda taxi till Nässjö för förlossningen. Vid den här tiden, augusti 1942, var Catharinas pappa inkallad och låg någonstans vid norska gränsen.

– Min mormor blev änka väldigt tidigt, berättar Catharina, morfar dog 1939 bara 54 år gammal. I 30 år bodde mormor som änka i Isaryd.

– Morfars föräldrar köpte gården. De hette Samuel och Matilda. Samuel och Matilda fick tio barn, fem pojkar

och fem flickor. Morfar blev den som tog över gården. De andra fyra pojkarna köpte eller arrenderade andra gårdar i grannskapet. En arrenderade Ång i Aneby, en gifte sig på Hästeryd. Äldsta dottern gifte sig med Axel Dahlström, på Hästeryd, och deras dotter köpte Vrangsjö tillsammans med sin man. – Hela tjocka släkten förutom två bosatte sig i trakten.

Morfar hette Sixtus Petrus men kallades för Sixten och mormor hette Hanna. Hon skulle egentligen ha hetat Anna men så hörde prästen fel och så blev namnet Hanna, som var ett modenamn på den tiden. Hennes andra namn var Elisabeth och när hon kom in i den här stora släkten var namnet Hanna redan upptaget för två andra heter Hanna. Därför fick hon använda namnet Elisabeth men kallades Lisa.

Karl-Erik, som vi känner till genom Lindblads pärm var Catharinas morbror. Karl-Erik var väldigt intresserad av bygden och gjorde under 40-talet de där intervjuerna och tog fotografierna som han sedan samlade i sin pärm. Han skrev också lite grand om bygdens historia.

Catharinas familj bodde i Göteborg men kom att tillbringa alla sommarlov, höstlov och jular på Isaryd. Sommarlov som kändes oändliga. Man skall ju inte nämna damers ålder, men 80 somrar har det blivit hitills. Isaryd blev lite av

David och Catharina Miller

familjens plats på jorden.

– Det lilla huset som ligger tvärs över gatan bredvid Isaryds Entreprenad idag, var ju i gamla tider en egen liten gård. Där bodde familjen Winblad, den sista statarfamiljen. De hade fem barn, tre flickor och två pojkar. Min bror och jag lekte med bröderna där. Några år efter det att statarsystemet blev förbjudet, 1945, så flyttade de upp till Sunhult och deras hus blev drängstuga istället.

– En sommar, efter Emil Maslms bortgång, bodde vi i Malmastugan, men vi trivdes inte riktigt bra där, det kändes så dystert, så vi gjorde ett byte och flyttade upp till familjen Winblads gamla stuga och Malmastugan flyttades till Ralingsås lägergård utanför Aneby

Huset som ligger på andra sidan vägen mitt emot Malmastugan, byggdes förmodligen för att bli mormors och morfars sommarhus men så blev det aldrig. Det blev istället arrendebostad, berättar Catharina.

– När Martin blev arrendator fick han en bit tomt av mormor och byggde sitt hus borta i den södra delen av Isaryd. Catharinas lillasyster köpte då den röda arrendebostaden av sin mamma.

Emil Malms hustru och mormor Hanna tillbringade sina sista dagar på Nobynäs sjukhem. Nobynäs som faktiskt en gång i tiden arrenderades av Catharinas morfarsfar Samuel August.

– August arrenderade flera gårdar bland andra Södra Isaryd och Frinnaryds Prästgård. Förmodligen tjänade han lite pengar eftersom han faktiskt fick råd att köpa Norra Isaryd, berättar Catharina.

Catharinas mamma Ingrid och morbror Karl-Erik behöll gården. När de blev gamla gav de sina andelar till sina barn, så idag är det fem eller sex familjer som tillsammans äger Isaryd. Kanske hittar nya generationer också de sin plats på jorden i Isaryd.

Idag pendlar Catharina och hennes man David mellan hemmet i England, Göteborg och sommarhuset i Isaryd. Tillsammans håller de precis på att lägga en sista hand på sin tredje bok, boken om Hanna Elisabet Grek.

– Den första om författarna blev inte någon storsäljare medan däremot tapetboken har gått bra. Den säljs till och med på Nationalmuseum i Stockholm, säger Catharina, inte utan en viss stolthet.

Boken om Hanna Elisabets Universum är sprungen ur en önskan från yngre släktingar som bad Catharina skriva om sin släkt, som de visste så lite om. Men när hon började bläddra och läsa i alla gamla papper väcktes det gamla intresset för kulturhistoria och Catharina kände att hon ville göra något mer än att bara berätta vilka personerna är på gamla släktbilder.

Grävandet i lådor med gamla fotografier och brev och genomgång av fler än 1600 av Oskar Jaréns glasplåtar (fotografier) och framför allt med hjälp av Henry Sjöstrands kunskaper blev det till slut elva kapitel som rör vid allt mellan flora och fauna, räfst och rättarting i Hullaryd och Nordiska sjuårskriget. En tidshistoria som börjar när Hanna Elisabeth Grek, som skulle komma att bli Catharinas mormor, gifte sig med Sixten Lindblad och flyttade in på Norra Isaryds gård 1914. En historia som, understryker Catharina, inte hade kuinnat skrivas utan Henry Sjöstrand bistånd.

Planen är att boken skall släppas i november .

/Staffan Hellgren

På spaning efter kända författare

Catharina & David Miller gör nedslag vid berömda skrivbord och spanar in miljöerna där de klassiska romanerna utspelar sig. Här får vi träffa Selma Lagerlöf i Falun, läsa om Winston Churchills nattliga vandringar och höra varför man kan säga att systerna Brontë tillhörde laptopgenerationen. Vi får se Sigmund Freuds omtalade divan och besöka både Enid Blyton och Jane Austen.

En underhållande spaning i ord och bild där vi får träffa 80 spännande författare.

Tapetglädje på väggarna förr och nu

I den här boken får väggarna spela huvudrollen. Vad har de varit med om under sin livstid? Hur ofta har de fått nya tapeter? Varför fick matsalen randiga tapeter och sovrummet blommiga?

Catharina & David Miller bjuder in till en guidad tur där vi bland annat får komma hem till William Morris, se Nordens äldsta papperstapet i Skåne och höra väggarna tala i torp och gårdar.

Hanna Elisabets Universum

Ur fotoalbumens djup och bygdefotografens glasplåtar möter de våra blickar, en grupp strävsamma smålänningar, som vill berätta om sin tid.

Om hur de brukat jorden i sitt anletes svett, byggt det nya järnvägssamhället och när jordbrukets mekaniserats och tågen inte längre stannade vid stationen, deras barn flyttat till stan för att söka arbete.

Catharina och David berättar i ord och bild om släktgården och om sin mormor Hanna Elisabets liv. Om samhället omkring och hur det förändrades.

Här följer ett kapitel ur David och Catharina Milners bok Hanna Elisabets Universum.
Foto: Oskar Jarén.

Varför är det inte rättvist?

I filmatiseringen av Astrid Lindgrens Madicken undrar pigan Lina varför just hon skulle vara piga. Hon hade förmodligen inget annat val; efter konfirmationen ansågs en flicka vuxen, färdig att gå ut i arbetslivet, och hennes ofta barnrika familj fick en mun mindre att mätta. Dessutom fick den unga pigan (som i stan oftast kallades jungfru eller hembiträde) tillfälle att lära sig mer om hemmets skötsel. I bästa fall fick hon hjälp till vidare utbildning, i värsta fall blev hon utnyttjad, kanske tafsad på av husbonden eller rentav våldtagen. Morbror ger oss inte många detaljer om jungfrurna på Isaryd, bara att Julia var som en extramamma för honom, och att två stackars pigor fick sluta när de blivit gravida med varsin arbetare. I min barndom hjälpte de äldsta flickorna Vinblad till i hushållet men de bodde ju tvärsöver vägen, så mormor kunde själv flytta ner i den lilla pigkammaren under vårt sommarlov.

Men drängen då? Han som i visan Fattig bonddräng "harvar, sår och plöjer, mockar, gräver och bär"? Erik Malm, son till den populära predikanten nere i backen, fick tidigt pröva drängsysslorna. Vid 93 års ålder (1995) berättade han i en bandad intervju att "så snart vi kunde utföra något arbete fick vi börja arbeta på gården hos Lindblads. Det tyckte vi om, för det fanns många snälla människor där och dessutom hade de god mat. Vi fick ibland rida på hästarna och det tyckte vi var spännande." I fem-sexårsåldern fick han vara med vid tröskvandringen. "Vi hade ett par oxar och ett par hästar. Jag fick köra oxarna. Det var inte det lättaste, för de fick inte sakta in för då fick de bommen på benen."

Som dräng hos Tor Öhrfelt på Kvarnstad började han fundera. Lön 200 kr första året, 300 andra och 500 tredje. Fick tid att "reflektera över om jag skulle fortsätta inom lantbruket och då måste jag antingen bli stutare eller torpare. Jag kom fram till att det var bättre att bli smed, för då skulle jag bli min egen." (Han hade en tid varit lärling hos en smed). Pappa predikanten tyckte att sonen inte skulle hålla på och vela fram och tillbaka; Erik skulle bli predikant som sin far! Så det blev bibelskola i Tranås. Men, sa sonen, Gud visade mig efter ett tag att jag inte skulle vara predikant. Så Erik tog anställning på en smedja i Aneby, men "där var hästarna så besvärliga att jag fick värk i lederna och måste sluta med smedyrket". Sedan lyckades han köpa en liten gård, bytte till en annan och var nöjd med "bonnalivet". Mjölkkade helst för hand för att få ut mer mjölk, och traktor skaffade han sig motvilligt. Hustrun var dessvärre inte lika nöjd, så efter dryga tio år sålde Erik gården och blev fabriksarbetare. "När jag slutat en plats så har Gud öppnat något nytt, så jag har aldrig behövt vara arbetslös. Jag har litat på vår Herre, som har ordnat allt."

Lika eländigt som "Fattig Bonddräng" i visan hade han det alltså inte, men så var han på många sätt unik. Man kan bara önska att dagens unga kunde ha samma ljusa förtröstan, med eller utan stöd av Vår Herre. ■

Fredrik och Johan är JFS

Johan och hans familj, fru Angelica och barnen Casper, Alfred och Melker flyttade till Frinaryd från Högaskog för ett och ett halv år sedan. Angelica jobbar inom hemtjänsten och Johan har sin egen elfirma. Han är en av flera ungdomar i vår socken som vågat ta steget att bli sin egen.

Att han skulle välja elektrikeryrket låg nära till hands med en pappa som är elektriker med egen firma. Johan skaffade sig behörighet efter att ha gått ellinjen på gymnasiet. Det tar fyra år att få behörighet. Först lärlingstid som är ett år och därefter måste man arbeta ytterligare tre år för att bli "fullbetald", dvs behörig.

Johan gjorde sin lärlingstid på västkusten. Hos Karlssons El och Jakt i Kungshamn blev han kvar i 5 år innan han flyttade hem och började jobba i pappas företag. När konjunkturen blev

sämre 2009 blev det också sämre med jobb för familjeföretaget. Sandsteds i Nässjö hade dock behov av fler elektriker och Johan fick jobb där med service och så småningom lite större entreprenör- och montörjobb på byggen. Efter några år hos Sandstedt fick Johan jobb på Midroc i Tranås. Där byggde han på sin erfarenhet med arbete med styrventilation. Han har också skaffat sig allmän behörighet vilket betyder att han nu får utföra alla slags installationer för starkström.

– Efter några år på Midroc tyckte jag att det var dags! Jobbet var jättekul, men jag har väl alltid tyckt att...eget skall man köra. Det har alltid varit målet på något sätt.

Lite inspiration och tips från pappa gjorde starten lättare. Nu har det gått 4 år sedan Johan startade eget. Och gott om jobb finns det och har funnits sedan starten. Covidpandemin som har drab-

bat så många märktes inte av i någon större utsträckning för Johans del. Bara i början av pandemin märktes en liten nedgång.

Det var faktiskt precis då Johan anställde Fredrik Lax. Fredrik är en kompis sedan många år som skolade om sig efter att ha jobbat som maskinoperatör på Sealed Air i Aneby. Fredrik är numera också delägare i företaget och trivs med jobbet som elektriker.

Under senvåren och sommaren, efter starten av pandemin, ökade behovet av elektrikerjobb igen. Johan och Fredrik anlitas nu främst av många snickare vid nybyggen av villor men det har också blivit en rusch när det gäller installation av elbilsaddare.

Vi hoppas att det fortsätter så!

/Staffan Hellgren

Länsförsäkringar Jönköping

Lokalkontor i Tranås Tel. 0140 - 375 200

Sotarn bor i Frinnaryd

I förra numret av Sockenbladet berättade vi om några unga familjer som slagit ned sina bopålar i Frinnaryd. En av dem var Calle Arvidsson och hans familj. Ifall ni undrar så är det han som är "Sotarn". Sedan årsskiftet jobbar Calle som sotare och skorstensfejartekniker hos Skorsten & Vent i Bankeryd, med ansvar för sotning, besiktning och brandskyddskontroll i Aneby kommun.

Calle, vad innebär det egentligen att vara skorstensfejartekniker? Vad är skillnaden mot att vara sotare?

– Enkelt uttryckt får en sotare bara sota medan en tekniker får besiktiga och godkänna...eller underkänna, skorstenar och rökanaler, berättar Calle.

Hur kom det sig att du blev sotare?

– Jag utbildade mig faktiskt till journalist på högskolenivå först, men kände att det nog inte var vad jag ville ägna sig åt. Anställningsformerna kändes för osäkra och jag upplevde att man måste ha lite tur och ett jäkla driv för att jobba på radion som jag var intresserad av. Där är det mycket svårare att komma intill.

Men även om utbildningen inte ledde till ett arbete så hade den det goda med sig att han träffade sin Emelie då.

Instället för att bli radiopratare öppnade Calle en hobbybutik för modellbyggen på tändsticksområdet i Jönköping. Efter två år sålde han butiken och behövde ett nytt arbete ganska omgående. Han visste att det var brist på sotare och att man fick utbildningen under en lärlingstid och tänkte att det kunde vara värt ett försök.

– Jag ringde till Gösab i Jönköping en torsdag, gjorde anställningsintervju på fredagen och började jobba som lär-

ling, med lärlingslön, följande måndag. Det var för åtta år sedan nu.

– Utbildning till "vanlig" sotare får man hos MSB, Myndigheten för Säkerhet och Beredskap, i Stockholm. Det är enda stället där utbildningen ges, berättar Calle.

– Det är alltså en statlig utbildning, en ettårig yrkeshögskola. Man får ingen praktisk utbildning här, den får man under lärlingstiden. Det är en teoretisk utbildning där gamla sotare, med många år i yrket, är utbildningsledare. BBR, Boverkets Byggregler och PBL, Plan- och Bygglagen, är det som man måste sätta sig in i. Man kan utbilda sig före eller efter lärlingstiden, som är omkring tre år, men lärlingstiden krävs för att man skall få behörighet som sotare.

Efter ungefär fem år som sotare vidareutbildade sig Calle till skorstensfejartekniker, också det hos MSB. Det är en mera djupgående utbildning som ger behörighet till t.ex. besiktningar, nybesiktningar och brandskyddskontroller. I de flesta kommuner utförs sotning och besiktning av två sotare men Aneby kommun är inte så stor så Calle sköter båda uppgifterna.

Det är lag på att din skorsten skall sotas, men hur ofta bestäms av kommunen. Vem som sotar bestäms vid en upphandling som sker var femte år. Däremot är det faktiskt så att du kan själv bestämma vem du vill skall sota din skorsten, och det behöver inte vara den sotare som fått avtalet. En av kommunens gamla sotare, Roger Lindkvist, har faktiskt kvar några kunder som begärt att han skall sota åt dem.

Du kan också sota själv, men då

måste du gå en kurs hos räddningstjänsten. Det enda du egentligen är tvingad att göra är brandskyddskontrollen.

Trivs du som sotare Calle?

– Jodå, nu har jag hållit på så länge, det blir liksom en identitetsgrej att vara "sotarn". Men det är ju inte ett yrke för alla. Jag tror 20 av 30 hoppade av under min utbildning och jag vet inte hur många lärlingar jag sett komma och gå. Det är ett tufft yrke när det snöar och regnar och man skall upp och stå på taket. Men man vänjer sig.

– Jag brukar tänka att om du har hängt kvar i yrket i tre år – då blir du nog kvar länge.

Ni skall upp på våra tak och skorstenar i alla väder – vad kan vi som fastighetsägare göra för att din arbetsplats skall vara så säker som möjligt?

– Ni måste tänka på takskydd enligt takskyddsförordningen. Det är det enda vi kan kräva som ska vara i ordning. Byt ut gamla stegar mot taksteg, se till att det finns krokarna för stegen. Vi jobbar ständigt med att få våra kunder att byta ut gamla och osäkra uppgångar och takstegar.

– Förr sas det sotare emellan att du är inte riktig sotare förrän du har ramlat ner från taket några gånger.

Jodå, ifall du undrar, Calle är riktig sotare. Han har ramlat ner 2 gånger, men båda gångerna på grund av bygghusk. Krokarna till stegen lossnade.

Tack för pratstunden Calle. Bäst att titta till takstegen innan du kommer på besök nästa gång.

/Staffan Hellgren

FRINNARYDS HEMBYGDSFÖRENINGENS STIPENDIER

Hembygdsföreningen har beslutat att inrätta stipendier avseende två kategorier. Stipendiepengarna är skattefria och disponeras fritt av stipendiaten. En av Hembygdsföreningens styrelse utsedd Stipendiekommitté tar emot förslag/ansökningar under hela året, men senast den sista oktober. Kommittén lämnar förslag till styrelsen som utser stipendiaterna i slutet av året. Styrelsens beslut kan inte överklagas. De två kategorierna är:

Ungdom

Uppmuntran av barns och ungdomars aktiviteter till gagn för hembygden. Övre åldersgräns för stipendiet är 25 år.

Eldsjäl

Uppmuntran till någon som visat engagemang som haft stor betydelse för andra i vår socken. Detta stipendium har ingen övre åldersgräns.

Stipendierna avser 2022 och kommer att delas ut vid en av föreningens aktiviteter 2023.

Välkomna att lämna förslag på stipendiater.

Stipendiaterna måste ha anknytning till Frinnaryds socken.

Glöm inte att ange vilken kategori som avses.

Skicka in era förslag till stipendiat@frinnarydshembygd.se

AB Gösta Cederqvist

Industrigatan 17, ANEBY

Tel: 0380-406 17 • www.cederqvists.se

colorama

COLORAMA ANEBY, KÖPMANGATAN 7, TELEFON 0380-400 56
SVENS FÄRGHALL AB WWW.COLORAMA.SE

butik.aneby@colorama.se

LinderåsLantTeknik

Smålandsvägen 6 573 97 TRANÅS Tel. 0140-500 37
E-post: Info@lantteknik.se Hemsida: lantteknik.se

Projektering väg, bro och markarbeten
Jan-Olof Göransson, Slättergatan 12 573 38 Tranås
Tel. 0707-48 59 96 / 0140-159 96

ICA Supermarket

ÖPPETTIDER
ALLA DAGAR
08.00-21.00

ANEBY
Tel. 0380-400 11, 415 10

Bergfoths Grafiska AB

Hos oss kan du beställa det mesta inom tryck!

Visitkort • Brevpapper • Kuvert • Affischer
Broschyrer • Roll-Ups • Vepor • Banderoller
Bilreklam • Skyltar m.m

Tel 0380-418 00
www.bergfoths.se • info@bergfoths.se

Reparation och Service av alla bilmärken
Ordnar ombesiktning vid reparation av 2:or

JLŠ

Mek & Service

0140-14884

Mekonomen
Bilverkstad

johan@jlmek.se
www.jlmek.se

AGGE & OSKARS RÖR

Oskar 076- 774 15 17 • Agge 076-774 15 11

Allt inom VVS • Rörmokare i tredje generation

Vi utför

- Reparationer av dieselpumpar och spridare.
- Svarvning, fräsning, slipning mm.
- Hel- eller delrenoveringar av motorer.
- Försäljning av motorer, topplock, pumpar, filter och reservdelar.
- Vi har servicebil för fältarbeten.

Vi utför renovering av Dieselpumpar & Motorer • 0380-41992

MOTRAB Solrosvägen 5, 578 74 Frinnaryd
Henrik@motrab.se Calle@motrab.se
www.motrab.se

Samtal med Fredrik Starckenberg

Fredrik Starckenberg gick bort den 27:e januari i år, 95 år gammal. Några månader tidigare, den 17 oktober 2021, fick jag möjlighet att besöka Fredrik för en pratstund som blev både lång och intressant.

Ursprungligen kommer Starckenbergläkten från Österrike (1600-talet). Än idag finns ett bryggeri i Tirol med namnet Starckenberg. Från Österrike kom den förste Starckenberg till Stockholm och hovet, där han var veterinär och hovslagare. Av okänd anledning flyttade han sedan till Småland och Tockarp.

Fredriks far (som ung dräng i Örsås) var allkonstnär och lärde sig bl.a. att bygga hus. Han byggde flera hus i Frinnaryd, bl.a. Marieborg (1926) och "Busspelles" hus 1936. Marieborg byggdes av Fredriks föräldrar före 1926.

Fredrik gick i sin fars fotspår och byggde också han ett par hus i samhället. Det hus han bodde i fram till sin bortgång byggde han 1960-61 med inflyttning 1962.

Innan dess bodde han en kort period i det s.k. "Kågénhuset".

Fredriks första anställning var på Fritzells dit han kom 1948. Han lärde sig snabbt rörmokerijobbet och avancerade 1955 till att få ansvar för Fritzells filial i Ödeshög.

Fredrik hade ingen formell utbildning men blev en mycket duktig rörmokare. Trots det anställde Fritzell en ingenjör, vilket resulterade i att Fredrik slutade hos Fritzells och tog anställning hos AMS i Tranås.

Tiden gick och 1970 övertog Fredrik och Kurt Elofsson rörmokeriet efter Fritzells. Man delade upp sina arbetsområden. Fredrik blev ansvarig för Frinnaryd med omnejd och Kurt för Ödeshög med omnejd.

1987 var det dock dags att sälja firman och Fredrik sålde sin del till Gunnar Axelsson i Hullaryd.

Sång och musik har alltid varit Fredriks passion och i unga år var han sångledare i Ebeneser. Det var naturligt att det blev Ebeneser (nuvarande Docklidkyrkan) eftersom föräldrarna var medlemmar i Frinnaryds Baptistförsamling. I samband med pensioneringen fanns det åter mer tid till musiken och Fredrik var med i "Gubbröra" som under många år har spridit sång och glädje på många platser. Fredrik byggde också en nyckelharpa samt elfiol.

Förutom hans helt egna ord om samhället under 30-talet nedan berättade han även följande:

Under 30-talet var järnvägen tillsammans med olika företag viktiga för samhället, bl.a. mejeriet och cementgjuteriet som använde järnvägen för transporter. Bönderna kom med mjölk till mejeriet, passade på att handla samtidigt i de olika affärerna i samhället. Frinnaryd utvecklade sig till nav i området.

Busspelle med sin åkeriverksamhet körde ända till Askeryd och tog därifrån med folk till Frinnaryd och tåget.

Sport var stort och det fanns många duktiga idrottare, bl.a. Hedström och Fristedt i fotboll, Ragnar Hult i orientering samt Olle Johansson, duktig 10000 m löpare. Ingvar Johansson med sina otaliga vasalopp samt Sterner inom cykling. Idrottsgrejerna lagrades i Nydala.

I Nydala huserade också Schwartz som sålde tyger till skräddarna i trakten. Hans redskap för att ta sig fram var cykeln.

Roséns Speceri- och Diversehandel startade i hyreshuset Haga och var den första affären i sitt slag i Frinnaryds samhälle. Man byggde snart en egen byggnad, dit företaget flyttade. Även Sterners Speceri- och Diversehandel på Stationsgatan erbjöd det mesta. Eftersom så gott som alla varor kom i lösvikt upplevde man många speciella dofter när man kom in i någon av affärerna.

Einar Svensson, lastbils- och senare busschaufför, hade en gengasbil. Garaget fanns på Solliden. Einar Svensson hade två lastbilar i garaget. Fraktade bl.a. timmer.

/Birgitta Kellner

Så minns jag mitt Frinnaryd

I september 1926 föddes jag med barnmorskehjälp i fastigheten Marieborg, Solrosvägen 3 i Frinnaryd. Mina föräldrar var Adina och Edvin. Jag hade även en syster Ulla, sex år äldre. Huset var då nybyggt och hade byggts av min far med sina egna händer, på den tiden fanns inga fördelaktiga byggnadslån, utan det var borgenslån i bank till hög ränta som gällde.

Jag beundrar mina föräldrar, när jag vet deras förutsättningar, att de kunde bygga detta, än idag vackra gedigna hus. Strax därefter kom ju depressionen, som gjorde det ännu svårare.

Arbetslöshetskommissionen AK ordnade ju en del jobb, mest vägarbete. Min far, som var byggmästare, fick i uppdrag av AK att bygga någon form av baracker att sätta upp på arbetsplatserna. Han byggde barackerna på logen hos Josef Sjöström och Einar Svenssons åkeri skötte transporten. En gång gällde det Aranäs strax hitom Gränna, mor Adina skulle följa med för att göra baracken ren, och jag fick också hänga med. Kanske var det min första bilresa. Bilar var ju inte så vanligt, det var hästar som gällde. Vi barn hade ofta med ett anteckningsblock för att skriva upp bilnummer, kunde man hitta en skylt utan F var det ju en raritet.

Min bästa lekkompis upp till tio år blev Birger Åhs, Birgers pappa var stationskarl och bodde i tjänstebostaden Kullen som låg nära vårt hus. Vi upptäckte snart att det inte fanns någon grind i staketet oss emellan men däremot en liten glipa under staketet, som efter flitigt användande snart var en djup grop, vilket underlättade passagen.

Strax söder om oss hade Karl Lifström sitt trädgårdsmästeri som han arbetade flitigt med. Jag minns att jag besvärades ofta av att Lifström som hade ett rakt ben inte kunde krypa på knä bland sina växter men han löste det på sitt sätt. Han överlät sedan rörelsen till sonen Harry som efter ytterligare en tid överlät det till driftige Gösta Fristedt, som dessutom var en duktig violinist.

Solhems café och bageri drevs en tid av bagerskan fru Bjursten, en kraftig och gemytlig kvinna. Bageriet var

På bilden ovan ser vi Fredrik i speltagen tillsammans med Karl-Åke Sundahl i mitten och Lennart Johansson, i trion Gubbröra. Den 27 januari i år tynade felan för gott. Fredrik gick bort 95 år gammal. Men innan dess hade han börjat skriva om sitt liv i Frinnaryd. Här följer en helt oredigerad sammanställning av Fredriks nedtecknade minnen.

beläget i källarvåningen med stora dörrar mot Solrosvägen, där doften av nybakat bröd var påtaglig. Nästan varje morgon kom Clas Davidson från Gripenberg på sin cykel, som han lastade full med brödkartonger, och försvann, jag vet inte vart men jag tror mig veta att Vrangsjö Herrgårdspensionat var en kund. Men efter en kort tid blev ju Clas Davidson BullaClas, ett namn som han fick leva med resten av livet. Efter en tid övertog Lisa KG verksamheten och köpte bil för att sköta sina transporter.

Utöver café och brödförsäljningen fanns några fasta matgäster, det var ofta yngre män som var astmatiker och rekommenderats luftombyte till den fina luften på småländska högländet. De arbetade ofta på bröderna Johanssons snickerifabrik, några stannade kvar och bildade familj i byn.

Fastigheten Haga låg i krysset där Norrgårdsgatan ansluter till Dockelia. Haga har betytt mycket för byn. Där fanns flera lägenheter, där många bott. Mina föräldrar, som gifte sig 1919, bodde där innan Marieborg blev färdigt.

Haga var ju egentligen en affärsfastighet för Roséns Speceri- och Diversehandel, som drevs av Julia och Gideon med sönerna Olle och Åke. Att beskriva miljön i en lanthandel är väl omöjligt, det var väl knappast någon artikel som kom paketerad från fabrik utan allt kom i lösvikt och vägdes upp i påsar efter kundens önskemål. När doften av alla varor som sill, sirap, fotogen etc blan-

dades med kundparkeringens och kaffekvarnens starka dofter då var det lanthandel.

Där fanns ju även två uthuslängor för lagring av affärens varor, samt en hästspilta. Den ena längan hade en mangelbod med stenmangel, en trälåda fylld med sten med två rullar under som gjorde lakanen släta och fina. Man kunde ofta se ute på byn en husmor med kärra eller cykel lastad med tvättkorgar på väg till antingen klapphuset vid åbron eller på väg till mangelboden. Jämför dagens tvätt, Tvättning på den tiden kallades byk.

Fastigheten Lilla Brunnsgården låg norr om Haga och ägdes av en gemytlig och trivsamt svenskamerikan som hette Ernst Lundberg. Gården var ett mindre jordbruk med plats för ett par kor, sugga och några höns.

Lundberg var en glad gubbe men jag minns inte hans reaktion när han sett att Birger och jag med våra slangbeller skjutit sönder trettioåret små fönster i hans hönsbush.

Men vad jag däremot minns var när mamma väckte mig på morgonen och frågade vad jag gjort hos Lundberg, att försöka ljuga var ju meningslöst, hon sa dessutom att Birger har varit hos Lundberg och bett om förlåtelse, nu tar du på kläderna och går in till Lundberg och gör detsamma, kanske de tyngsta stegen i hela mitt liv, men ack så nyttiga.

Det var ju inte bara Birger som var min lekkamrat, det fanns gott om barn i området och Lundberg, som var ungarl

hade inga egna barn men tyckte om att ha barn omkring sig, så därför blev det mycket lekar i området.

När Lundberg skulle slakta sina kycklingar blev det lite makabert. Han hämtade en yxa och huggkubb samt en låda med kycklingar som han högg huvudet av och sedan slängde, vilket innebar att kycklingarna sprang ett par meter utan huvud.

Fredrik i berättartagen!

En annan händelse, till stor glädje för oss barn, var när suggan, för att det skulle bli några kultingar, behövde besöka en vän som fanns på mejeriets svinhus. Detta löste Lundberg på sitt speciella sätt, han hämtade ett ris, öppnade svinstian och lät suggan själv promenera den rätt långa vägen. Den som något känner till grisars beteende vet ju att de tänker inte som vi, så detta tog ju rätt lång tid till barnens stora glädje.

Jakobsberg, Rosenvägen, var Frinaryds telestation i många år, det var ju bara ett fåtal som hade egna telefoner på 30-talet, stationen sköttes av Ebba Adel (Johansson).

Alltid glad och positiv, hon ägnade sig också åt något som nästan fungerade som en vårdcentral. Var man klen eller hade fått en skråma var det bara att gå till Ebba Adel, hon fixade allt. Hörde aldrig att hon hade någon medicinsk utbildning. Kanske var hon bara ”klok gumma”. Hennes positiva läggning räckte långt. Tack Ebba!

Paul Wilderoth, Rosenvägen senare Sunhultsvägen, hade en ambulerande fiskhandel, först på cykel senare

Volkswagen, då fick jag ofta följa med som grindpojke. Färden fick ofta till Vrangsjö Herrgårdspensionat, där de väl behövde variera menyn.

Kunde hända att vi tittade in hos min kusin Barbro i Kroa, som skötte Vrangsjö telefonstation, och mellan samtalen sydde fina klänningar. För jobbet som grindpojke fick jag 50 öre, mycket pengar för en liten grabb då, dessutom en böckling, delikatess som jag aldrig fick hemma.

Dockelia 4 var Astrid och Axel Johanssons dam- och herrfrisering, där jag själv fått kalufsen ”foktad” många gånger.

Axel hade nämligen skaffat sig en vana, när klippningen var färdig frågade ”ska vi ta lite å fokta”, fukta på svenska.

Där bytte Axel efternamn, sen var det Foktas som gällde, tror att det även har gått i arv.

På Dockelia 2 hade bröderna Lood sitt herrskrädderi med hjälp av systemen Vera. Det verkar obekvämt att se fullvuxna karlar sitta med benen i kors på ett bord. En gång litet längre fram i min ungdom beställde jag för första och sista gången en måttbeställd kostym. Stiligt värre.

Kälkåkning i Dockelia var ett stort nöje i min barn- och ungdom. Det var

tre startplatser som bestämde farten. För barn och äldre var det lägsta farten från Klas J. skomakeri. Hade man startat där skrek man under nedfarten ”se upp, jag kommer från Klasas”, då visst man att farten var måttlig.

Skrek man istället ”Se upp, jag kom-

Kälkåkning i ”Dockelia”.

”Foktas” tillsammans med hustru Astrid. Foto: Karl-Erik Lindblad.

mer från smejesvängen”, då var farten betydligt högre. Fick man sedan någon gång höra ”Se upp, jag kommer från ännen” då var det de stora pojkarna som satsat med vansinnig fart, en resa som alltid slutade i Solhems trädgård. De hade ofta stora hembyggda käلkar som väl inte var så lättstyrda. Dessbättre har jag inte hört att det hände någon allvarlig olycka. Men det var alltid spännande att se dessa vansinniga åk.

Gengasved. Litet längre fram när jag kanske var 15 år satt Birger och jag i Svenssons garage och högg gengasved. Det var Lundberg som köpt ett parti björkved som han med hjälp av sin vedkap sågade sönder i lämpliga längder, varefter Birger och jag klöv dess i ca 5 cm stora kuber som sedan östes i säckar och användes som bränsle i gengasaggregaten.

/Fredrik Starkenberg

Br. Hyltbrings
Ägg
Hyltan, Aneby | 070-207 66 79

Länsförsäkringar
Fastighetsförmedling
Aneby: 0380-453 00 / Eksjö: 0381-100 10
Vi hjälper dig med din bostadsaffär

DOCKLIDENS FOTVÅRD

Välkommen att boka in en härlig avkopplande stund för dig och dina fötter.

Nina Brittsjö - Medicinsk Fotterapeut

0760 22 50 86

bokadirekt.se
docklidensfotvard.se

friends of mine
countryline

gränna • sweden

Brahegatan 39, Gränna www.countryline.se

Välkommen till

Krukmakare

Laila Bülow-Mattsson

**Blå Pumpen
Hantverk**

Storgatan 49, 573 32 Tranås
Tel. 070 - 225 03 83

Facebook: Blå Pumpen Laila Bülow Mattsson
Instagram: blå_pumpen

Honung

från egen Bigård
i Sunhultsbrunn

Magnus Ljunggren
Gamla vägen 20
070-55-212-56

Hemleverans
kan ordnas!

Gårdebo Skog

www.gardeboved.se

martin.lindstrom1@outlook.com

Brasved - Pannved

Från 25 till 60 cm
Transport ordnad

070 246 66 70

Malin Rösberg

BLOMMIGATIDER

*Blomsterbutik
i Frinnaryd
med noga utvalt
sortiment.*

*Erbjuder
självbetjäning
utanför butiken
dygnet runt*

Mer information finns på facebook/instagram: Blommigatider
Tel. 073-083 33 77 Malinrosberg@hotmail.com

ISARYD'S

Entreprenad & Lantbruk AB

Tel: 070 2431344

jonas@isaryds.se

Skattgömmen

Går du uppför den smala och branta trappan i vapenhuset i Frinnaryds kyrka kommer du upp till orgelläktaren. Tittar du till höger och öppnar dörren du ser upptäcker du en mycket stor byrå, tillverkad av Brinkans finsnickeri.

I de djupa lådorna förvaras kyrkans högtidskläder, nämligen mässhakarna. Dessa använd då det firas nattvardsmässa. Kyrkoåret omfattar fem olika färger som symboliserar kyrkolivet. Violet (bot, ånger), Grönt (växande, mognad), Rött (blod, kamp), Svart (död, sorg), och Vitt (renhet, glädje).

stor svart kamin längst fram till vänster i långskeppet. Invändig målning utfördes också. Det verkar som bygden helhjärtat slutit upp kring sin kyrka i stolthet över att få bli sin egen församling och kyrka.

En vit nytillverkad mässhake skänktes påsken 1927 av syskonen Lindblad, bosatta på gården Isaryd, Frinnaryds socken. Den vita mässhaken överlämnades under högtidliga former till församlingen för att prästen efter att på långfredagen ha burit den tunga svarta mässhaken från 1806, på påskdagen som är en av de största glädjedagarna inom

mässhaken och konstaterade att den var i gott skick men materialet har av ålder blivit skört. Mässhaken bör användas med stor försiktighet. Karin kommenterade att det var en mässhake av hög kvalitet och skickligt utförda broderier. Vid restaureringen 1985 konstaterades att sidenfodret var skört och små hål hade uppstått. Konservatorn förordade inte ett byte av foder utan mässhaken skulle bevaras i ursprungligt skick men användas med försiktighet med hänsyn taget till detta.

1987 skänkte syföreningen en vit mässhake i ylle med silverinslag till

Den svarta mässhaken används i princip en gång om året, på långfredagen. Den är tillverkad av silkesammet med mycket tunga broderier i vitmetall. I silver står på ryggsidan året 1806. Anledningen till det goda skicket är förmodligen att den använts så sällan.

Av prästlängderna framgår att Frinnaryd var en annexförsamling till Linderås med gemensam kyrkoherde som ledare. Kyrkoherdarna hade ofta sina egna mässhakar. När Frinnaryd 1927 blev en egen församling behövdes nya mässhakar som skulle förvaras i Frinnaryds kyrka. I samband med detta genomfördes en omfattande renovering av kyrkan. Bland annat installerades en

kristenheten skulle kunna bära den lätta, vackert utsmyckade vita mässhaken för första gången. Materialet i mässhaken är sidendamast med rikt reliefmönster. Fodret utgörs av vinrött siden. Motivet bak är ett kors med eldsflammar. Fram ett mindre kors med bokstäverna IHS. Broderierna är skickligt utförda i silke samt gul och vitmetall. Motivet anses vara jugendinspirerat med ett band av geometriska former som avslutas med slingor.

Tyvärr har det inte gått att få fram var den sytts och broderats. Mässhaken har 1967 restaurerats av Agda Österberg och 1985 av Lilian Jönsson. 2015 tog konservator Karin Falk Dreier sig an

Frinnaryds kyrka. Mässhakens tyg är vävt av Elisabeth Ganestål, Sunhultsbrunn.

Blev du intresserad av att se våra gemensamma skatter i byrån så visar vi dem så gärna.

Kontakta vaktmästare Christian Lindersson 0380 474 64, inventarieansvariga Gun Orre 076 116 82 26 eller Kerstin Karlsson 076 782 32 79

/Kerstin Karlsson

Vem tror du att du är?

Vem tror du att du är? är namnet på ett TV program i Kanal 5. Det är ett släktforskningsprogram som följer en känd skådespelare och dennes anor. I detta fall var det Maria Lundqvist vars morfars far Oskar Wilderoth levde och verkade i Frinnaryd i början av förra seklet.

Oskar och Hulda Wilderoth blev den första vaktmästarfamiljen i det nybyggda Ebeneser 1912 och där föddes barnen Ove, Evan, Paul, Ingrid och Rune Wilderoth. Så småningom blev bostaden för liten för familjen och därför beslutade församlingen att bygga en vaktmästarbostad i Granbacka, tvärs över gatan, dit familjen flyttade 1926. Oskar som var född 1883 var baptist och utöver vaktmästare var han diakon, söndagsskollärare och ordförande i ungdomsföreningen. Han arbetade som lokalredaktör för Tranås Posten och han avled i Solsäter, Frinnaryd 1954 i dotterns hem.

Torsdagen den 12 november 2020 kom därför ett TV-team på fem personer för att spela in en del av programmet i Docklidkyrkan, Frinnaryd. Släkt- och bygdeforskaren Leif Mörkfors gav en bakgrund till hur familjen bodde som

vaktmästare i Ebeneser och pekade på namnen på Oskar och Hulda Wilderoth i församlingsmatrikeln. Så vandrade man fram till dopgraven i kyrkan där undertecknad fick berätta om hur ett baptistiskt dop går till och visade en dopdräkt för Maria Lundqvist som var mycket intresserad.

TV-teamet tog god tid på sig, anlände kl. 9 och avreste inte förrän 14:30 endast för ett avbrott för kaffeservering.

Maria Lundqvist och Hans-Åke Björklund under TV-inspelningen av "Vem tror du att du är?".

Oskar Wilderoth med familj.

Detta inslag visades i Kanal 5 den 6:e oktober 2021. Undertecknad blev lite besviken över det korta inslaget men dels blev Frinnaryd och inte minst Docklidkyrkan uppmärksammat och dessutom fick jag ändå tillfälle att tillsammans med Kerstin följa en TV-inspelning med ett stort antal omtagningar. Teamet blev även serverade med en förstärkt fika innan de återvände till Stockholm.

/Hans-Åke Björklund

granitor

TOGETHER TO GET THERE

ELTEKNIK - SECURITY - INDUSTRI & FASTIGHETS-AUTOMATION - EN

Johan Råsberg 070-345 14 99, Dan Johansson 072-503 82 76, Johan Pauli 072-503 83 65

Br. Hyltbring's Alltjänst

Hyltan, Aneby | 070-207 66 79

Nu blir vi en ännu mer förstående verkstad.

Men du blir fortsättningsvis omhändertagen av samma personal. Och att vi redan känner varandra gör att vi snabbt och enkelt kan hjälpa dig med det du behöver.

Vi förstår bilar. Vi förstår dig.

- Däck, däckhotell
- Hjulinställning
- Servar och reparerar alla bilmärken
- 3 års garanti
- Assistancesförsäkring lär, ingår vid service
- AC-certifierad
- Släcker bilprovningens 2or
- Maskinsköljning automatlådor
- Rutbyten
- Försäkringsarbeten

Hullaryds Bilservice AB
0140-22010 | info@hbil.se | meca.se
Mån-Fre 06.30-16.00

Nybilsgarantin gäller alltid

Torgny Lifström berättar

Jag, Torgny Lifström, är född och uppvuxen i Frinnaryd, bor numera på landet utanför Stensjön i Nässjö kommun.

Det var min farfar Karl Lifström som efter fem år i Nebraska, USA, köpte två husaratorp i Råsmäte och anlade en trädgård. 1928 köpte han mark i Frinnaryd, anlade trädgård även där och byggde hus (Solliden). Det är alltså tack vare honom som jag växte upp i Frinnaryd.

Jag startade min jobbkarriär som elektriker hos Larssons mellan 1953 och 1956 och var bland annat med om att elektrifiera "Gamla pensionärs-hemmet". Jag har flera minnen från de gånger det åskade och åskan slog ner på flera ställen. En gång resulterade åskvädret i att 52 transformatorer blev skadade och fick repareras eller bytas ut.

Lilla Brunnsgården – huset där Torgny växte upp (rivet)

Torgny 4-5 år på Solliden.

Torgny och Ingemar Lifström som barn.

Även stormar och någon enstaka gång en tromb ställde till det och resulterade i extra jobb.

Jag var också aktiv inom sporten och spelade en tid i Frinnaryds IFs juniorlag och ett par gånger som 15-åring (!) i A-laget. Jag spelade även bandy i TAIF och i Aneby samt ishockey.

1959 lämnade jag Frinnaryd och flyttade till Nässjö, där jag fortsatte med ishockeyn och var spelande tränare i Nässjö HC..

Mina stora intressen i livet därutöver är jakt och hunduppfödning. Min karriär som jägare startade i Frinnaryd tillsammans med Ernst Wall som jag jagade ekorrar med. Skinnen sålde vi till Tranås Skinnberederi och fick 2,50 kr per skinn. Rik blev man inte men ett år

lyckades jag tjäna hela 60 kr på denna aktivitet. Numera blir det mest att jaga hare och älg.

Jag har varit hunduppfödare av Hamiltonrasen och drever och har ägt åtta champions. Jag har varit med i Smålands stövarklubb och var avelsråd i Svenska stövarklubben mellan 1978 och 1993, har fått både guld- och silvermedalj i klubben. Jag skapade ett kartotek över Hamiltonrasen i Sverige, vilket numera sköts av Svenska stövarklubben.

Jag åkte en runda i Frinnaryd tillsammans med Birgitta och under denna berättade jag en del minnen från min uppväxt under 40- och 50-talet.

I "Söderholmshuset" mitt på "Dockelia" bodde "Döven", träskomakare. Namnet fick han då han var döv. Alla

Klass 1-2, 1945-46 Övre raden från vänster: Lärarinna Lilly Bejre, Mona Jonsson, Yvonne Adolfsson, Anna Alström, Sven-Erik Zethson, Lars-Åke Söderholm, Mats ?, Bo Göransson, Evert Hult, Torgny Lifström.

Nedre raden från vänster: Ann-Marie Bergqvist, Jan-Olof Svensson, Margareta Isaksson, Maj ?, Gunvor Fransson, Gun (senare Stridqvist), Lennart "i Sörgården", Berit Björk, Viola ?, Roland Schoultz.

barn, även jag, var litet rädd för honom.

"Tvåtummanisse" (hade en kluven tumme) bodde granne med "Döven". Hans namn var egentligen Nils Jonsson. Jag brukade jaga med honom i Brunnsgården och Tapparp.

Fogelström i huset nedanför var snickare men även med i trädgårdsföreningen och var känd för att han sprutade fruktträd i samhället.

Klas Ryggert, skomakare, bodde i f.d. Ingvar Johanssons hus. Han hade en dotter vid namn Hildur.

Charlottendal och Solhem, de båda caféerna, belägna inte långt ifrån varandra, tävlade om gästerna och var både välbesökta och omtyckta. Efter gymnastiken blev det ofta köp av dricka i någon av caféerna.

I "Dockelia" åkte barn och ungdomar kälke under vintern. Ibland lyckades vi åka ända ner till Vagnsvik och den gamla järnvägsundergången men mestadels till slänten vid Solhem. Skidor åkte vi i backen till vänster om övre delen av "Dockelia".

1:e vaktmästare i Ebeneser (nuvarande Docklidskyrkan) var Wilderoth, Pauls far.

Monell byggde pannrummet på Sollidens handelsträdgård, som min far Harry övertog efter sin far 1939. Monell hade också en modeaffär i "Tubbarps-huset" i hörnet Dockelia/Solrosvägen.

Solhems caféägare var flera:

- Judits café med lunchmatsal
- Mattsson
- Ellen Stridqvist

Klass 6-7, 1952-53 Övre raden från vänster: Raimo ?, Åke Fritzell, Jan-Olof Svensson, Sven-Erik Zethson, Torgny Lifström, Harly Eklund, Evert Hult, Roland Schoultz, Gösta Eriksson, Olle Eriksson.

Nedre raden från vänster: Yvonne Adolfsson, Gunvor Fransson, Ann-Marie Bergqvist, Siv Elofsson, Sonja ?, Lärare Erik Hjälmdal.

— Och sist Johan och Inez Eriksson.

Min farfar Karl bodde först i Hagahuset, i vilket hörnlägenheten med fönster mot gatan var Roséns affär, Frinraryds första Speceri- och Diverseaffär.

Jag minns mycket väl de goda brunbärsbuskarna som SJ planterade vid järnvägsspåren.

Jag kommer ihåg när Kurt ("Fuktas"), frisören i sitt hus på nedre delen av Dockelia fick en hel svärm getingar på sig. Ett flertal stick hade han ont av länge.

Handlare Björklund bodde i det Röda huset bredvid "Fuktas". Han var föreståndare på Konsum innan han flyttade till Linderås. Därefter befann sig Loods skråraderi i det här huset.

Många barn gick i söndagsskola i missionshuset, längst ner på Dockelia. Den lärarinna jag kommer ihåg var Ebba Essemark, född Haag. När fotboll och söndagsskola krockade, vann alltid fotbollen.

Sönerna till handlare Rosén, Åke och Olle, band en salt sill i ett snöre och beordrade mig, som då var mycket yngre än de båda andra, att ta denna till Thea och Karin på Solhem. Jag gjorde som jag blev tillsagd men kommer dessvärre inte ihåg vad som sedan hände.

Harry Lifström, min far, hade ko och häst och var en av dem som transporterade mjölk till mejeriet, där Hedström var föreståndare.

Gustav och Svea Palmqvist, boende inte långt ifrån Mejeriet, var vänner till mina föräldrar. Gustav hade skaffat sig patent på automatisk öppning av kyrk-

klocköppningar och åkte runt till många kyrkor och monterade dessa. Öppningen sköttes från vapenhuset.

Garvare Lundberg bodde i det numera nedbrända huset vid ån. Själva garveriet finns inte heller kvar.

Ekwallamossen i närheten av ån, arrenderades av min far för odling av grönsaker. Ekvall, f.d. postbrevbärare, hade en lättviktare från 1937 som på 1950-talet köptes av Börje Stridqvist. Motorcykeln rullar ännu, nu i Falkenberg.

Vid Gamla Åbron låg klapphuset som användes av tvätterskorna. Där badade vi också.

"Gropa" tillkom i samband med järnvägsbygget. Här byggdes ett antal hus, bl.a. Hessmannahuset som Harry Lifström köpte. Han köpte även Lilla Brunnsgården av Lundberg 1945 då han sålde Solliden. På Solliden hade Einar Svensson sitt lastbilsåkeri. Dessutom tillverkade Ernst Lundberg gengas där.

En gång hade jag tandvård och gick till Stenhammar i Gula Kliniken för att få hjälp. Stenhammar skojade och sa till Jan-Olof Svensson, som bodde där, att hämta ett vedträ i källaren för att ge mig bedövning. Det var förstås ett skämt men tanden drogs ut - utan bedövning.

Magnusson, som bodde i huset på Åbrovägen bredvid Fritzells, renoverade gamla möbler. På övervåningen bodde Rönn, skomakare hos Nöjd.

"Brantahuset" mitt emot stationen (rivet) där Adolfsson bodde hade tidigare varit café. Simon som bodde där körde taxi (efter Busspelle).

Där idag grus- resp. isbanan (på idrottsplatsen) ligger, fanns en stor kulle där man hade sommarfester, innan dessa flyttades till Sjöstugan, med cabaret, skjutbana, lotterier etc. Jag kommer speciellt ihåg festen samma dag som Hiroshima bombades.

Fritzells dynamitkällare låg nära

Konfirmation. Från vänster: Evert Hult, Yvonne Adolfsson, Prästen Evert Axman, Gunvor Fransson, Torgny Lifström.

idrottsplatsen!

Mejeriet byggdes tack vare bönderna i området och utnyttjades flitigt. Man kom från vida omkring för att lämna mjölk, oftast med hästskjuts - men även med lastbil från Vireda-Hullaryd och Askeryd.

Galten i svinhuset vid mejeriet fick ofta besök av suggor.

I närheten av svinhuset fanns en s.k. isdös som var is hämtad från Ralången eller Sölgen, täckt med sågspån. Isen klarade sig ända fram till sommaren för kylning. Även vid Solhem fanns en isdös.

Vi åkte skridskor på ena sidan järnvägsspåret, mitt emot stationen. SJ var snälla och lånade ut sin snöskrapa.

På Järnväggsgatan, mitt emot Kiosken, låg Centrumhuset som byggdes på 40-talet av Tegor Pettersson, Aages far.

Hos Borgs i banvaktstugan mitt emot Centrumhuset, gick jag, som liten grabb, vilse i deras trädgård. Som väl var, räddades jag efter en stund av Mary Hedström.

Stafettävlingen "Frinnaryd runt" var populär. De två som för det mesta vann var Sven Adolfsson som sprang "Dockelia" upp, och Gösta Söderholm som sprang nya vägen ner. Gösta var dessutom småländsk mästare på 400 m.

Cykeltävlingar anordnades under ett flertal år i samhället. Start och mål utanför mejeriet. Tävlingarna var vida kända och till och med Fåglumbröderna deltog. Sterner, "vår egen Fåglumbro-

der" var en av arrangörerna.

Skidans dag i januari med lopp på 15 resp. 10 km var en mycket populär tillställning. Starten gick där elljusspåret börjar. Löptävlingen Hagaloppet, 5 km. med start vid skolan till Gungsan och upp till Sörgården och tillbaka till skolan. Jag vann en gång.

FIFs stockholmsresa 1952 var en upplevelse, organiserad av Sven Adolfsson. Vi tävlade mot stockholmslag i allmän idrott, och bodde på Bosön där bl.a. svenska brottarlandslaget bodde samtidigt som vi. Vi besökte stadion där uttagningstävlingar till OS 1952 var i full gång, Skansen med cabaréutpptråde, gjorde båtutur på Mälaren och fick åka flygplan över Stockholm från Bromma flygplats.

Husaren Oskar Vall, arbetande på SJ och boende norr om Frinnaryd i en banvaktstuga, hade en "Kronans häst" som ibland fick tjänstgöra i Eksjö. En gång fick jag i uppdrag att föra hästen tillbaka till Vall från Fritzells, dit den hade transporterats från Eksjö. Men man satte upp mig på hästen och jag fick rida den till Vall, en händelse jag inte glömmer.

Tyska soldater åkte med tåg från Finland genom Sverige tillbaka till Tyskland. Tåget gjorde paus i Frinnaryd och nyfikna pojkar fick se en skymt av soldaterna.

Baronen på Degla (Hermelin) lastade ofta hästar på tåget. Innan de kom fram till stationen gjorde de halt vid

kiosken för att intaga något drickbart. Ofta var det 5-6 hästar.

Kapten Block från Skålarödje åkte ibland med tåget. Han hade alltid khabixor och hade med sig två fullblodshästar.

På Vedtorget, bakom Centrumhuset, hölls hästpremiering. På somrarna bodde romer här som ofta fick nyfikna besök.

Sandell, som bl.a. körde taxi och bodde på Solhem, försökte starta träulls-fabrik som dock inte blev långvarig.

*/Torgny Lifström
berättade för Birgitta Kellner*

Farfar Karl Lifström

*Familjebild. Övre raden från vänster: Mor Elin, far Harry, moster Eva
Nedre raden från vänster: Torgny, Carlo (fosterbarn hos Eva, från Finland)
Bildens tagen på Solliden.*

*Bild 9 – familjer från Frinnaryd
Övre raden från vänster: Harry Lifström, Margareta Palmqvist, Svea Palmqvist.
Nedre raden från vänster: Iris Hult med sonen Evert i knäet, Gunnar Fransson, Fru Fransson med dottern Gunvor i knäet, Gun Palmqvist, Elin Lifström med sonen Torgny i knäet.*

*Gymnastgrupp: Män - Övre raden från vänster: Knut Schoultz, Ingvar Karlsson, Nils Söderholm, Tage Johansson, ??, Torsten Söderholm, Göran Juberg.
Kvinnor - Mellanraden från vänster: ? Karlsten, Gunnel Johansson, Mary Hedström, Aina Hult, Ellen Adolfsson, Gun Palmqvist, Inger Axelsson, Ingallil ?, Lärare Sven Adolfsson.
Ungdom - Nedre raden från vänster: Evert Axman, Gösta Eriksson, Evert Hult, Kurt Axelsson, Göran Johansson, Torgny Lifström, Ove Björk.*

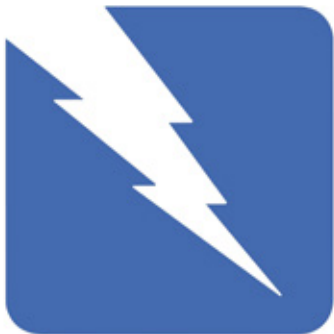

070-336 25 22
www.htrad.se

TRÄDFÄLLNING • BESKÄRNING
RÖJNING • TRÄDGÅRDSARBETE

JFS ELTEKNIK

**Din lokala
elinstallatör**

Tel. 010-33 33 550
jfselteknik.se

— ÖstSvensk —
Miljöisolering

- Isolerar med cellulosa och träfiber
- Säljer tätskikt med systemgaranti
- Säljer produkter från:

HUNTON
Av naturen. För naturen.

Prisexempel:
HUNTON 45 mm 48 kr/kvm
Lösull vind 200 mm installerat från 111 kr/kvm

För priser och information - gå in på:
www.ostsvenskmiljoisolering.se

Eller ring:
070 6796679

**BYGG
& MARK
HÖGLANDET**

Din lokala Byggentreprenör
NYBYGGNATIONER • RENOVERINGAR

Kontor 076-815 88 22
Tomas Axelsson 070-320 33 00
Ulf Holgersson 070-210 37 11

Byalaget i Sunhultsbrunn

Efter pandemin drar allt igång igen. Vi hade Byalagsmöte förra helgen och planerade in årskalendern.

Trots pandemin var det inte helt tyst i Sunhultsbrunn under förra året. Det var Wild Kidsdagar under ett par somrardagar och Sunhultsdagen som vanligt, första helgen i september.

Beatrice Stensson i Sunhults Byalag berättar att Wild Kids kördes för tredje året och var lika uppskattat som tidigare. Ett trettiotal ungdomar, killar och tjejer i sexan till åttan från alla håll i Aneby kommun, var med. Faktiskt fler än tidigare år.

– Vi hade två tävlager, som tävlade i flera olika tävlingar om att bli Wild Kids. Allt från dragkamp till att gå en skattjakt. Med hjälp av en skattkarta fick man leta reda på och lösa olika uppgifter. Andra aktiviteter var hinderbanor med vatten, kanottävling över sjön, och fisketävlingar. För första gången paddlade vi också på Supp-brädor, en uppblåsbar kanot som man står på när man paddlar. Många aktiviteter men mycket fri lek också, berättar Beatrice.

– En kväll hade vi cruising. Att få åka mellan Sunhult och Frinnyrd i några härliga Amerikanare var en mycket uppskattat upplevelse.

I år blir det också Wild Kids, men den här gången i regi av Christoffer som är ny fritidsledare i Aneby kommun. Beatrice jobbar ju sedan i våras heltid på Vintergårdens HVB-hem. Samma koncept på Wild Kids blir det, men på Christoffers sätt. – Det kommer att bli bra, säger Beatrice, han är en grym kille!

Till Sunhultsdagen, som ägde rum på fotbollsplanen vid Bystugen, kom det rekordmånga barn. Barn i olika åldrar hoppade hoppborg, åkte fyrhjuling och hade kul när det var barnens dag på förmiddagen. Det fanns också en hinderbana för de lite äldre och ponnyridning.

Så skriv in första helgen i september i kalendern redan nu, för då är det dags för årets Sunhultsdag.

/Staffan Hellgren

Foto: Beatrice Stensson

Byalagets kommande aktiviteter

23 Juni ses vi för att klä midsommarstången kl 18:00.

På **Midsommarafton** bjuder vi in till traditionellt midsommarfirande i Hembygdsparken. Start kl 14:00. Dans runt stången, lotterier, fika o annat kul. Under Midsommarkvällen är det öppet hus i Bystugan, alla är välkomna. Grillen hålls varm men medtag egen mat o dryck. Vi öppnar klockan 18:00 . Hoppas ni kommer!

3 September är det återigen dax för vår trevliga Sunhultsdag. På förmiddagen kör vi barnens dag med en massa roliga aktiviteter vid Bystugan. Inträde barn 50 kr och sen leker man hur mycket man vill. Försäljning finns av fika mm. På kvällen är det för dem som är 18 år o uppåt med partytält och trubadur . Vi öppnar kl 18:00. Försäljning av dryck o grillat.

Bli medlem i Sunhults Byalag. Det kostar 300 kr för en familj eller 100 kr för en person.

Vill du hyra vår fina stuga? Det kostar 800 kr för medlemmar eller 1000 kr för icke medlemmar.

Du hittar program och info på vår hemsida www.sunhultsbrunn.se

Gårdsbutik & Ostkaks kafé
 Ost, ostkakor, sylt m.m. Prova Brostorps
 ospaj eller ostbricka i kaféet. (Måste förbeställas)
 Öppettider se hemsida eller ring oss gärna
 om du har vägarna förbi.

Öppet året runt
 för bokade grupper.

Brostorps Gård i Ydre
 0140-430 54 • ostkaka.com

**En lokal för dig?
 Frinnaryds Bygdegård**

**Möjligheternas hus:
 Bygdegården
 hyrs ut till olika ändamål**

T.ex. Bröllop, dans och sammanträden.
 Har Du speciella önskemål försöker vi även lösa dessa.
 För bokning och närmare information kontakta
Birgitta Kellner tel: 070-382 03 54
info@frinnarydsbygdegard.se
www.frinnarydsbygdegard.se

”
 Jag vill vara
 ett tryggt
 stöd i en
 svår situation.
 Kenth Nilsson
 Tranås

Välkommen
 till din lokala
 begravningsbyrå

Tel. 0140-105 05

fonusost.se **FONUS**
 ÖST

KANONADEN

ENTREPRENAD

Bockängsgatan 2, 571 38 Nässjö
Tel. Nässjö 0380 - 555 250 Tranås 0140 - 12101

Josef i Bageriet
 070-28 51 517
 Försäljningsvagnen:
 076-10 77 340
schilling@spray.se

BakElit

- Flygfoto
- Digitalisering av smalfilm & VHS-band

S̄WH Layout

0730-846986
info@swhlayout.se www.swhlayout.se

Svenska kyrkan

När jag öppnar dörren till församlingshemmet i Frinnaryd möts jag av samtal vid fikabordet och diakon Christina Antonsson hälsar mig välkommen. Inne i församlingssalen tänder någon ljus på altaret och jag slår mig ner på en av stolarna. Strax sitter vi där, sju, kanske åtta personer, och lyssnar till dagens bibeltext som Christina läser. Så ska vi sjunga och plötsligt får jag frågan om jag kanske kan spela piano? Överraskad, men glad att bli inkluderad i ett sammanhang som är nytt för mig, slår jag mig ner vid pianot och tar mig hjälpligt igenom psalmen. Vi sjunger och ber tillsammans, och en kvart senare dukas fiket upp i rummet intill. Så ser det ut varje torsdag morgon vid kvart över nio; först morgonbön, sedan kaffe och samtal.

Annat som händer regelbundet i församlingen är Gemenskapsgruppen som träffas på torsdagskvällar en gång i månaden. Den här terminen sker samtalen kring boken "Tro och liv". Därefter firas en Sinnesrogudstjänst dit alla är välkomna för sång, bön och ljusständning.

Sedan de nya pastorala områdena utformades i Aneby pastorat, är det församlingssherde Ylva Eklund, diakon Christina Antonsson, pedagog Sofie Thuresson och vaktmästare Christian Lindersson som har särskilt ansvar för Frinnaryd och Askeryds församlingar. Det innebär att det sannolikt är någon av dem du träffar när du besöker kyrkan.

I Frinnaryd finns även ett församlingsråd som träffas ungefär en gång i månaden för att planera sådant som händer i församlingen. De ideella krafterna är viktiga och här finns en trogen kärntrupp sedan många år tillbaka. I Sunhults hembygdsgård erbjuds till exempel 11-kaffe var fjortonde dag, i ett samarbete mellan Svenska kyrkan och Hembygdsföreningen. Tack vare de ideella finns det hembakt att köpa för en billig peng. Och vad vore egentligen 11-kaffe utan något gott att äta till?

Till hösten ser församlingen fram emot att för tredje gången få hålla födelsedagskalas, då alla medlemmar som under året fyllt jämnt tiotal (10, 20, 30 ...) bjuds in för att firas! Det planeras också för att starta upp After School i Sunhult, det blir bibelutdelning i Docklidkyrkan för församlingens femåringar och förstås skörde gudstjänst till Tacksägelsedagen. Tillsammans med Frinnaryd/Sunhults frikyrkoförsamling bjuder vi även in till en kafékväll där vi har nöjet att få lyssna till Kerstin Ahrnfelt. Hon är dotter till

Församlingsrådet i Frinnaryd. Från vänster Christina Antonsson, Gun Orre, AnnMari Orre, Kerstie Malgeryd Hellgren, Titti Göransson, Thérèse Eriksson, Ylva Eklund, Ann-Marie Andersson, Esse Andersson.

tidigare kyrkoherde Erik Ahrnfelt, och ska berätta om sin far, hans texter och familjens tid i Frinnaryd. Håll utkik i kyrkans informationsblad som kommer i din brevlåda, för att inte missa något!

Har du några frågor eller funderingar, hör gärna av dig till:
Församlingssherde Ylva Eklund
telefon 076-765 09 17
mail ylva eklund@svenskakyrkan.se

Församlingsrådets ordförande Ann-Marie Andersson
telefon 070-313 93 58
mail ann-marie.dromminge@hotmail.com

Varmt välkommen till Svenska kyrkan i Frinnaryd!
/Thérèse Eriksson för Frinnaryds Församlingsråd.

Sundhults

Entreprenad & Skogsvård AB

Ring!

0703-697665

- Grävning
- Trädfällning
- Skogsvård

Frinnaryds Idrottsförening

Vi har deltagit på informationsträffar som Aneby kommun och Smålands Fotbollsforbund har haft.

Ännu ett år som präglats i stort sett av pandemin. Vi har haft igång ett pojklag 06 i seriespel i samarbete med Gripenbergs BK, ett pojklag födda 10-13 och den minsta boll- och lekgruppen. Spontanfotbollen har vi kört en gång i veckan och från september, då det släpptes lite restriktioner så drog Crossfitpassen igång igen med rekord i deltagare, (ca 30 st) vilket är mycket glädjande.

I slutet på året fick vi även till en isbana en vecka eller två men tyvärr fick vi inte behålla det kalla vädret

Tack till alla som hjälper till inom föreningen, till sponsorer och medlemmar som stöttar oss på något vis

Styrelsen FIF

Mattias Lindström
Johan Rehn
Niclas Ericsson
Henrik Göransson
Markus Klangbeck
Daniel Hjalmarsson
Carl-Johan Axelsson

Mål och verksamhetsplan för 2022

- Stärka organisationen
- Vara en aktiv förening, stärka motionsidrotten, aktiviteter för alla
- Fortsätta samarbetet med övriga föreningar i samhället och dess närhet
- Se över idrottsanläggningen inför framtiden
- Stärka och bibehålla föreningens goda ekonomi

/Johan Rehn

Frinnaryd/Sunhults Frikyrkoforsamling

Frinnaryd/Sunhults Frikyrkoforsamling är ansluten till Svenska Alliansmissionen SAM och Evangeliska Frikyrkan EFK. Vi har regelbundna gudstjänster och bibelkvällar i någon av våra två kyrkor, Docklidskyrkan i Frinnaryd och Allianskyrkan i Sunhult.

Det finns även en liten syförening och en kör som helt enkelt kallas för "sångarna". Vår pastor, Marianne Enell är anställd på deltid.

Barnarbete har vi också. För de mindre, 4-7 år, är det Solis som gäller. Vi pysslar leker, sjunger och får lyssna till en bibelberättelse varannan tisdagskväll.

UV-scout är för 7 år och uppåt och de träffas också varannan tisdag. De har ett mycket omväxlande program med många aktiviteter utomhus. Programinnehåll såsom scouting, bibel, natur och enklare sjukvård. På försommaren blir det läger eller hajk

Senaste termins avslutning för dessa grupper var på Dagsstorps Lägergård. Nästan 70 personer kom och trivdes tillsammans under UV-invigningen. Marianne talade och visade bilder på sin flanellograf. Kvällen avslutades med korvgrillning vid grillplatsen.

Vår lägergård i Dagstorp går utmärkt att hyra. Under hela sommaren är det fullt av liv där med bland annat scoutläger, Wild Kids helgläger och ungdomsläger från Nederländerna. Brunnsparkskyrkan i Tranås har också bokat in Dagstorp den här sommaren. Det går fint att hyra även för privatpersoner, både lägergårdens scoutstuga och Lillstugan. För bokning ring till Gudrun på tel 070-379 99 15.

Vi hälsar Alla Välkomna till våra samlingar. Läs gärna vårt månadsblad. Vår nya hemsida är inte riktigt klar men följ oss gärna så länge på Facebook.

/Gudrun Andersson

Frinnaryds Bygdegård

Verksamheten i Frinnaryds Bygdegård under 2020 och 2021 präglas till mycket stor del av den då rådande pandemin. Från mars 2020 till maj 2021 förekom endast sporadisk uthyrning och egna arrangemang. Det enda som pågått har varit fredagsfikat med varierande antal besökare.

Under 2020 genomfördes endast julgransutdansning och den egna loppmarknaden i september. Loppmarknaden som även omfattar gatorna runt Bygdegården var mycket välbesökt med många försäljare och god kommers.

Under våren 2021 låg i princip all verksamhet nere för att sedan starta upp med midsommarfirande på midsommarafoton. Midsommarfirande uppmärksammades av radio och tidningar då det var en av få platser i Jönköpings Län som genomförde ett sådant arrangemang trots restriktioner. Antalet besökare var stort och vi fick endast vara 100 personer samlade på en gång, så en del fick vänta på sin tur för besök tills någon annan lämnat firandet.

I september anordnades åter en Loppmarknad med många försäljare och besökare. Under hösten förekom uthyrningar till kalas, kurser och bröllop samt ett par auktioner.

Julbocks- och tomtetillverkning blev en lyckad aktivitet som anordnades i slutet av november.

Vi har under augusti och september 2021 passat på att utföra en del inre underhållsarbeten i Bygdegården genom ommålning av väggar i entrehallen samt nytt golv. Det gamla golvet hade legat sedan Bygdegården byggdes 1962. Den 8 september 2022 är det 60 år sedan Bygdegården invigdes.

Under 2022 planeras likande verksamheter som tidigare samt uppsnygning av kök och byte av fönster i stora salen. De gamla fönstren har också suttit sedan bygdegården byggdes 1962.

/Frinnaryds Bygdegårdsförening

Frinnaryds Samhällsförening

Frinnaryds samhällsförening har liksom alla föreningar drabbats av den rådande coronapandemin. Det har inneburit inställda styrelsemöten och begränsat med aktiviteter.

Samhällsföreningen har anordnat tipspromenader både under våren och hösten. Dessa har varit välbesökta. Vi fortsatte med samma upplägg som tidigare år. Det vill säga att det fanns möjlighet att gå tipspromenaderna under en hel helg. Någon gemensam träff med fika ordnades inte med tanke på pandemin.

Föreningen har kontinuerlig kontakt med Aneby kommun i olika sammanhang. Vi deltar i de föreningsmöten som kommunen bjuder in till. Föreningen arbetar alltid med en önskan om ökad trivsel och gemenskap i samhället. I detta arbete så förs en dialog med kommunen om bland annat skötsel av samhället.

Mot slutet av 2021 började vi äntligen se en ljusning i pandemin och regeringen kunde börja släppa på restriktioner.

nerna. Detta innebar att vi kunde planera och genomföra tomtevandringen.

Och vilken tomtevandring det blev! Vi slog besöksrekord med drygt 500 vuxna och barn. Återigen fylldes frinnarydsskogen av skrattande barn och tomtens nöjda skrockande. Tomtemor och hennes tomteflickor har aldrig delat ut så många paket.

Vi vill här passa på att tacka alla som hjälper till både innan med all planering och under eftermiddagen/ kvällen. Utan er alla så skulle vi inte kunna ro detta i land, så TACK!

Nu ser vi fram emot ett nytt år fyllt av gemenskap i vårt fina samhälle. Vi är flera föreningar som både tillsammans och var för sig kommer att bjuda in till olika aktiviteter och evenemang.

/Frinnaryds samhällsförening

- Markentreprenad
- Fastighetskötsel/service
- Renovering
- Maskinuthyrning
- Uthyrning lägenheter

Tel. kontoret 070 322 86 78 info@agersalltjanst.se www.agersalltjanst.se

Bygdegården fyller 60 år

Den 8 september 1962 invigdes Frinnaryds Bygdegård av konsulent Harry Johansson, Stockholm. Det förekom sång, musik, tesupé och invigningen avslutades med en andaktsstund av komminister Evert Axman. Således fyller Frinnaryd Bygdegård 60 år i år. Här kommer lite historik om Bygdegården under de 60 åren.

En tomt skänktes av Bredestads kommun till Bygdegårdsföreningen men tomten ansåg inte vara tillräckligt stor utan erbjudandet ratades. I stället inköptes en tomt på 1521 kvm, väster om Sundsholm (Gamla Konsum). Tomten kostade 762 kronor och köptes av Rut Johanssons dödsbo, Sixten Lindblads dödsbo, samt av Gunnar Hedström och hans fru Gertrud. Lagfart för tomten erhöles 20 november 1957.

Ett förslag till nybyggnation av en Bygdegård med bibliotekslokaler och brandstation enligt Frinnarydsbornas önskemål togs fram 1955 men av detta blev det ingen byggnation.

En byggnadskommitté på 9 personer tillsattes då och bestod av Gunnar Gustavsson, Axel Ljung, Rune Wilderoth, John Folgelström, Olle Lindkvist, Evert Axman, Nils Johansson och Gunnar Hedström. I maj 1957 började tomten att göras i ordning. I januari blev det stridigheter med kommunen om att Bygdegården blev för kostsam, allt skulle då enligt styrelsen centraliseras till Aneby. Nya skisser och kostnadsförslag tog fram under hösten samma år och i december 1960 togs beslut om att söka byggnadstillstånd för att uppföra Bygdegården. Man anhöll också om gratis anslutning till avloppsnätet. Igångsättning av byggnationen hade av länsstyrelsen bestämts till den 1 oktober 1961 och då togs också första spadtaget.

Anbud för byggnationen antogs från byggmästare Hjalmar Carlsson, Sunhultsbrunn på 129 000 kr, VVS av Firma Gustav Fritzell 33 890 kr och elen från Werner Larssons Elektriska för 12 090 kr. Total kostnad 215 000 kronor och för inventarier 25 000 kronor. Statligt lån hade erhållits med 101 000 kr, bottenlån i bank på 45 000 kr, kommunalt anslag 15 000 kr och sedan föreningens bildande insamlade medel på 79 000 kr.

En taklagsfest för ca 40 inbjudna personer anordnades i juli 1962 och den pampiga invigningen ägde rum den 8 september 1962.

Hyrorna det första året var: Stora salen möten 25 kr, Familjefester då kök användes 60 kr, Familjefester med matservis 80 kr, Organisationer då hela bygdegården används för dans 100 kr, Studierum 5 kr och Studierum plus kök 10 kr.

Under åren som gått har åtskilliga aktiviteter anordnats såsom födelsedagsfester, bröllop, syföreningsauktioner, julmarknader och bingoaftnar. Under slutet av 60-talet och början på 70-talet anordnades populära danskvällar på fredagskvällarna med uppåt 300 besökare vid vissa tillfällen. Kommunens bibliotek fanns också i Bygdegården under många år. Under ett antal år utgjorde också Bygdegården en form av ungdomsgård för Frinnaryds ungdomar då man på kvällarna - då det inget annat fanns att göra - kunde samlas i Bygdegården och sitta och snacka. Många kommer nog ihåg den svarta skinnsoffan och skinnfätöljen i hörnet mot köket som man satt i.

1969 inköptes ca 600 kvm mark av Ebba och Rickard Rosell för 2 355 kronor och lekparken anlades. Samma år startade Arne Gustafsson de mycket populära Trivselaftnarna med många besökare.

1973 började Leksolan i Frinnaryd och pågick fram till 1978.

Bygdegården utgjorde också omklädningsrum för Frinnaryds IF bandy mellan åren 1965 -1991 samt även klubblokal för Frinnaryds IF.

1979 byggdes Bygdegården till med ny klubblokal för Frinnaryds IF, flera duschar och ett utökat bibliotek samt handikappanpassade toaletter. Kostnaden för denna utbyggnad uppgick till 494 150 kr.

2009 gjordes en ny renovering med nytt plåttak, tilläggsisolering av vinden, nya entredörrar, nya golv i kök och toaletter samt ny pelletspanna. Kostnaden för detta arbete uppgick till 541 000 kronor

Under de senaste åren har bergvärme med värmepump installerats vilket sänkt både driftskostnader och minskat arbetsinsatser för uppvärmning.

Uppgifterna hämtade till stor del från Jubileumsskrift Frinnaryds Bygdegård 1962-2012

Faksimil ur Tranåstidningen.

Vintergården - från Hälsovårdshem till HVB-hem

Om Brunnsbolaget, Vintergården och brunnsdrickandet har vi skrivit flera gånger i Sockenbladet. Att dricka brunn var en företeelse som började redan på 1600-talet och som spred sig över stora delar av Sverige under 1700- och 1800-talen. Medevi brunn som öppnades 1678 var den första officiella hälsobrunnen i Sverige.

Storhetstiden för brunnsdrickande var under slutet av 1800-talet då nästan varje svensk stad hade en "surbrunn", dvs en brunn med kolsyrehaltigt och järnrikt vatten, i närheten. På Vintergården kunde man faktiskt, med undantag för några år på 60-talet, smaka av brunnsvattnet ända till början av 1980-talet.

Tusentals människor besökte brunnsorterna för att dricka brunnsvattnet som man trodde kunde bota i stort sett alla sorters skröpligheter och åkommor. I Sverige fanns som mest ett hundratal hälsobrunnar. Det fanns dock de som retade sig på brunnsföreteelsen. I Svenska Dagbladet den 14/8 1885 skriver en anonym, under rubriken "En doktorinna", om vad han anser vara kvacksalveri. Sjukvårdssoldater gick en tre månader lång utbildning i enkel sjukvård "Hvarigenom de i allmogens ögon äro utexaminerade eller utlärd, och då är det ej underligt om de sjelfa i första hand förbländas av sitt vetande och i andra hand mer eller mindre frivilligt bedraga den dem anlitate allmänheten, som ej är i stånd att bedöma deras kvalifikationer."

Skribenten ondgör sig över en barn-

morska som öppnat en hälsobrunn i Kalmartrakten och som han anser hör till denna kategori. Denna "doktorinna" hade skapat ett eget elixir, den "starkt brännvinshaltiga universalmixturen Brama taffelbitter". "Det må vara kräfta eller lungrot, grå starren eller delirium, så smörjer hon lika ogenerat sitt Brama taffelbitter, sitt bäska te eller sina liniment på sin troende och godtrogna publik." I sitt slutanförande passar han på att ge en känga till prästen också, som hyrt ut "en å prestgårdens ägor befintlig s.k. jernkälla - ungefär lika rik på jern som hvarje dike i Småland. Ur denna sköna helsobrunn pumpa nu de goda smålänningarna i sig helsa och styrka samt tvätta bort all sjukdom och uselhet i ett litet varmbadhus som barnmorskan låtit uppföra i brunns närhet. Således en fullständig brunns- och badanstalt med egen "läkare" (=barnmorskan), prest och apotek! Tandläkare finnes också på platsen - en smed."

Det var ord och inga visor. Men fler var de som trodde på vattnets undergörande kraft och det råder nog ingen tvekan om att om Frinnaryd upplevde sin storhetstid under första hälften av 1900-talet, i samband med järnvägens etablering, så var Sunhults storhetstid under samma tid brunnsdrickandets förtjänst. I Sunhultsbrunn hade kooperativet Brunnsbolaget bildats någon gång under 1800-talet. Brunnsdrickandet blev en affärsrörelse för första gången.

Vid den här tiden samlades ungdomarna i socknarna runt omkring för att

fira midsommar och dricka brunn. I en artikel i Tranås Tidning i slutet av 70-talet minns Fru Elsa Höglund att ungdomarna kom åkande i hästskjuts och att det kostade tio öre att få en klunk brunnsvatten. Att Brunnsbolaget drev verksamheten affärsmässigt förstår man av annonsen i SvD den 16/4 1918 som bar rubriken Sunhults Brunn o. Badanstalt. Här erbjuds "varma o kalla bad, Jernkälla, sjukgymnastik o. massage. Tuberkulösa mottages ej. Dr Bengtsson från Tranås besöker Brunnen en gång i veckan. Läkareavgift 8kr." Rikstelefon fanns och Gustav Carlsson, på Sunhults Brunnskontor i Frinnaryd, kunde svara på frågor!

Nästa år är det hundra år sedan huvudbyggnaden, Vintergården, byggdes 1923-24 av Dr Emanuel Tjernström. Sedan dess har den bytt ägare flera gånger och haft tusentals besökare eller gäster. Under hundra år har verksamheten kretsat kring hälsa och vård av något slag.

Den här artikeln har skrivits med hjälp av tillgänglig fakta, gamla tidningsarkiv och samtal med människor som arbetat med eller har minnen från de olika perioderna. Så här får du dig till livs lite om Vintergårdens historia de senaste 100 åren. Och några anekdoter får du på köpet.

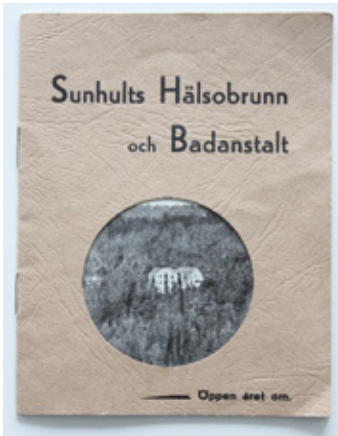
Vi börjar 1924 och Hälsovårdshemmet. Den verksamheten drevs fram till 1935 av Doktor Tjernströms hustru Hulda. 1923 öppnade även Sunhults Pensionat. De erbjöd boende till dem som kom för att dricka brunn eller få någon behandling.

Om annonseringen var gemensam eller om pensionatet även det ägdes av paret Tjernström framgår inte men i en annons i SvD den 5/5 1925 annonseras i alla fall efter Sommargäster till Sunhults pensionat & hälsovårdshem. Här erbjuds förutom det fantastiska läget vid skog o. sjö även "bad & elektr. behandl. Även massage, ljusa rum, goda bäddar" och inte minst centralvärme!

1936 köptes Vintergården av Fru Sääw, som några år tidigare även hade köpt Brunnsbolaget. Nu blev Vintergården en del av Sunhults Hälsobrunn. I 35 år kom hon att driva det som sedan blev Vintergårdens Gästhem. Där erbjöds förutom behandlingar av olika slag också korttids- eller långtidsboende. Under alla dessa år annonserade Fru Sääw flitigt i både SvD och DN, alltså på rikspanet.

I en annons i SvD den 21/8 1935 med rubriken Sunhults Brunn, Vintergården, erbjöds "ett utmärkt klim. Trevl. Rum. God mat. Trivsamt. Läkare Dr. Folke

Cederblad, Tranås". Man var välkommen att bo längre eller kortare tid och anmälan gjorde man till Kamrerarekon-toret på tel Sunhultsbrunn 3. Kanske inte så konstigt att kunderna kom resande långväga ifrån. Undertecknads morfar som var taxichaufför i Fjällbacka under 20- och 30-talet, berättade att han fick körningar från Uddevalla till Sunhults-brunn under den här tiden.

Irma Lundström som arbetade på Vintergården under 70-talet berättar att hennes mamma Elsa (Karlsson) Johans-son arbetade för Fru Säaw i slutet av 30- och under 40-talet. På den tiden fanns det inte så mycket varor att tillgå. Man fick tvätta nere vid sjön och när man gjorde glass fick man hålla den kyld men hjälp av isblock som huggits upp ur sjön på vintern och förvarats under sågspån för att inte smälta.

Irma Lundström

att han "sedan flera år varit bosatt på Vintergården". Eva Klangbeck som är en av de nya ägarna till Vintergården, berättar att hon nyligen träffade en man utanför Vintergården, som berättade att han bott där, tillsammans med sin mor, under de första 15 åren av sitt liv. Fru Säaws långtidsgäster betalade själva för sitt uppehålle så man får förmoda att de var ganska väl bemedlade. Ibland, när det skulle komma lite finare, eller viktigare, gäster arrangerade Fru Säaw om och flyttade de långtidsboende till lite sämre rum. Något som inte alltid var så populärt.

Elsa berättade att gästerna kunde vara lite speciella. Hon berättade bland annat om en gäst som kallades Amanu-ensen. Det var en äldre manlig gäst som ville att Elsa varje morgon skulle gå upp till honom med kaffe och ett visst antal pepparkakor. Det var bara Elsa som var betrodd att utföra det uppdraget

de mindre bemedlade fick bo, ett slags fattighus. Där bodde också en del av de som arbetade på Vintergården. Det kan ha varit det huset som kallades annexet.

Under andra världskriget användes också Vintergården först som finskt barnsjukhus och senare även som flyktingförläggning. Då kom Röda Korsets vita bussar till Sunhult med bland andra flyktingar från Danmark och Polen. Att det inte var helt utan problem kunde man läsa om i DN den 7/2 1944. En 38-årig dansk frånskild kvinna med 3 barn som vistades på lägret i Sunhultsbrunn, blev överfallen av sju danska ynglingar. De låste in barnen och kvinnan "blev på känt maner kortklippt, varvid hon även erhöll skador i ansiktet". Motivet var att kvinnan och hennes äldste son hade "haft umgänge med tyska soldater i Danmark". Av någon anledning fick hon inte lämna lägret för att ta sig till Tranås men lyckades morgonen efter smyga ombord på bussen till Tranås. där hon uppsökte polisstationen.

Enligt överkonstapeln "företedde hon en ohygglig anblick". Under utredningen av misshandeln kom ytterligare en misshandelshistoria i Sunhultsbrunn i dagen. En annan dansk flicka hade av samma anledning hotats med kortklippning. De sju pojkar dömdes till 50 kr vardera i böter vid Norra Vedbo Härads-rätt den 6/3 1944. Vintergården blev se-nare, under 60-talet, också flyktingläger för ungerska flyktingar.

Nere i Badhuset kunde man få be-handlingar av olika slag. Irma visar ett program från 1942 med utbud av be-handlingar och vad de kostade.

Det var många speciella gäster som bodde där, och ett flertal gäster som bodde året runt, ibland under flera år. I SvD den 20/3 1956 i eftermälet efter Edward Wesslin, Sunhultsbrunn kan man läsa

Irmas mamma Elsa, var i matsalen, bland gästerna, och skötte den servicen. Hon jobbade mycket tillsammans med Allan Andersson som var någon form av kypare. Det var så många som arbe-tade eller var gäster på Vintergården att flera var inhysta lite överallt i samhället och inte bara på Vintergården. Beatrice Stensson berättar att det bakom deras hus låg ett gammalt hus (nu rivet) där

Allan Andersson tillsammans med en okänd servitris.

Klas Jacobsson gick i första klass i Sunhults gamla skola 1957, för Märta Gustavsson. Han berättar att hans klass fick gå över gatan för att besöka Vintergården. De fick gå in i det som kallades Paviljongen, till vänster efter entrén, där de fick saft och kakor av Fru Säaw. Sedan fick de se de fina möblerna i den stora matsalen också.

Personal på Vintergården i början av 40-talet. Elsa Lundström står längst till vänster.

Gerd och Klas Jacobsson berättar också att de som barn, i början av 60-talet, åkte kälke utför terrasserna ner mot sjön på baksidan av Vintergården. På sjön vid det som kallades vita bryggan, fanns på den tiden naturisbanan, där man åkte skridsko. Men Söljen, med strömfåran i mitten var förrädisk och mer än en gång gick någon igenom isen. En av dem var Rallen, Leif Jacobson, som vid ett tillfälle kom skrinnande från talludden när isen brast. Tur att hans vänner lyckades dra upp honom. Klas berättar att damerna badade näck vid vita bryggan. – Det var ju lite intressant så då smög man ju från talludden för att kika.

Helfrid Sääw lämnade över driften till sin son Per Lundgren, som fortsatte verksamheten i hennes anda under några år, men en bit in på 1960-talet köptes vintergården av Albert Holmén.

Holmén ägde också gästgiveriet, som då kallades Sommarrestaurangen, och även tegelvillan som ligger snett över gatan. Han renoverade restaurangen, men med lite större fönster från ett rivningshus i Stockholm, så tyvärr är restaurangen inte i sitt ursprungliga skick.

– Det var Jak-Erik som var lite snickare som gjorde jobbet. Han åkte moped och hade en stor snus inne. Han fick inte in fönstra, men Jak han va inte så där, utan han kapade en stolpe på ena sida för att få i fönstra, men huset har sjönk lite så en del fönster fastnade och gick inte att öppna, berättar Kalle Ramde skrattande.

Holmén var bara ägare av Vintergården under några år innan han sålde till stockholmaren Sture Strand. Under åren 1965-66 drev han en flyktingförläggning för jugoslaviska flyktingar på Vintergården.

– De var duktiga på att spela fotboll så där spelade vi fotboll på ”Rallarplan”. Men på Brunngården var det ju fester ibland, som man blev bjuden till, så det var ju inte bara fotboll som drog utan även tjejnerna. När Dahlströms kom dit

blev det dans ibland i det gamla badhuset också, berättar Klas Jacobsson. Det var många flickor som arbetade på Vintergården och det berättas att det var ett känt friarstråt, många killar drogs till Vintergården och de många festerna som hölls där nere. En av dem var Lennart Ankelhed som kom ridande från Orrarp på kvällarna, svartklädd och på en svart hingst. Ungdomarna gav honom smeknamnet Zorro.

En annan som gärna besökte flickorna på Vintergården var Bosse Hörlenius. 1960, när han var 13 år, fick han sitt första sommarjobb på Vintergården, med direktör Lundgren som högste chef.

– Jobbet det första året bestod mest av trädgårdsarbete i en trädgård som redan då börjat växa igen efter att i mångt och mycket tidigare liknat något åt det engelska hållet, innehållande en mängd ogräsfria gångar och ytor som användes till bocchia- och badmintonspel och välklippta häckar där sådana passade in, berättar han och fortsätter:

– Året därpå blev jag befördrad till att hjälpa till i serveringen i stora matsalen och som ny fick jag efter måltidens arbetskläder, vit skjorta och svarta byxor, byta kläder och ta hand om grovdisken.

Det tredje året gick ungefär i samma spår men medförde också en del besök efter arbetstidens slut då färden ställdes till Gamla Brunnshotellet, där de sommarjobbade flickorna, som inte kom från orten var inhysta.

– De sista jobben på Vintergården hade jag under tidig gymnasieålder, som nattvakt, då direktör Lundgren inte var hemma. Innan jag började sommarjobba bodde under en tid ungerska flyktingar på Vintergården. De hade inte så stora krav. Ett exempel var att man spelade fotboll med en tennisboll på den avsevärt breddade gatan utanför Hembygdsgården. Med bland flyktingarna fanns en ungdomslandslagman, som var målvakt och när Dagens Nyheter kom till Sunhult för att göra en intervju med honom fick tillhörande bilder tas på gräsmattan vid kaféets uteservering då samhället saknade fotbollsplan.

– Ett sommarnöje var att efter att ha varit och badat i Söljen besöka Vintergårdens isdös, vars is sågats upp under vintern och lagts under ett tjockt lager av sågspån för att hålla konsistensen hela sommaren och hösten.

Skönt att kyla kroppen med efter solbadandet. Det senare skedde helt utan lov.

– Folk i allmänhet sökte sig gärna ner till busshållplatsen då halvtolv-bussen kom, för att nyfiket titta på vilka sommarvärdar som kom detta år för att under några veckor stärka sig av den fina luften och sköna bad, avslutar Bosse.

ASAB, ett städaktiebolag i Electroluxkoncernen, övertog gården 1966. Planen var att Electrolux som hade verksamhet i Motala skulle starta städbolag i Vintergården. De började riva ut lokalerna för att renovera och anpassa för sin verksamhet men av någon anledning kom verksamheten aldrig gång, berättar Kalle. Städbolaget hade också stora planer för Vintergården. De gjorde fina ritningar över hur det skulle se ut, de ville bygga ett slags semesterby på planen bredvid och på ritningen fanns det till och med två tennisbanor. Deras idéer stötte dock på patrull hos befolkningen i Sunhult och planerna blev aldrig verklighet.

Istället köptes Vintergården 1968 av Per och Eva Dahlström. Ett drygt år senare började de, tillsammans med sonen Göran och hans hustru Ulla-Britt, driva ett hem för psykiskt sjuka. Eva var mentalsköterska och den som väl hade mest kunskap inom vården, Per var ingenjör inom radiobranchen i Stockholm.

– Per var ”en stokholmsfason”, berättar Kalle Ramde. En vinterdag när han kom med bil till Vintergården var det en snövall framför infarten. Han stannade mitt på vägen framför infarten, gick och hämtade en skyffel och började skotta undan snön. Det kom en bil från ena hållet och en bil från andra hållet. Att han blockerade vägen så att de inte kunde åka förbi struntade han i, de fick vackert vänta tills han kunde köra in till Vintergården. Det var Per i ett nötskal.

En av de behandlingar som Helfrid Sääw på sin tid erbjöd var solterapi. Mitt på Vintergårdens tak hade man en solaltan där gästerna fick sola sig. Den fanns kvar även under Dahlströms tid och en som kände till den var Kalle Ramde. Han berättar att den hade en ränna för vattenavrinning ner till nästa tak, men på vintern samlades där snö som smälte, frös och smälte igen och till slut trängde vatten in i taket - så Kalle fick rycka ut och hacka is där en mörk vinternatt. - Det är jädrans högt på baksidan så det var tur att det var natt så att man inte såg hur högt det var...

Klas Jacobssons pappa, KlasArvid som körde taxi på 60-70-talet, fick många körningar med gäster som skulle till Hvilohemmet, berättar Klas. - Vid ett tillfälle fick han hämta gäster i Ystad. De stannade några veckor och sedan fick KlasArvid skjutsa hem dem. Körningar

beställdes även från Klockrike och Borsberg i Östergötland.

Vid ett tillfälle fick KlasArvid det som nog blev hans kortaste körning. Per Dahlström beställde en körning från Vintergården till Sunhults badplats, en körning på bara någon kilometer. Nere på Söljen väntade ett pontonplan som skulle flyga upp paret Dahlström till Stockholm över dagen. När KlasArvid frågade om han skulle hämta dem när de kom tillbaka sa Per att han skulle vänta

Kalle Ramde och Ulla-Britt Dahlström till vänster.
Harald Hammarlund och Eva Dahlström till höger.
Faksimil ur Tranåstidningen 2/9 1970.

med taxin vid sjön tills de kom tillbaka och sedan köra upp dem till Vintergården igen! Huruvida han verkligen satt i sin bil hela dagen förtäljer icke historien.

Göran Dahlströms fru Ulla-Britt, hade arbetat lite som mentalvårdare på somrarna och hade alltså, liksom Eva, lite erfarenhet av vårddyrket. Irma Lundström som arbetade som kock på vintergården under 70-talet berättar att det fanns många Vilo hem runt omkring Tranås vid den här tiden. Många av gästerna remitterades från sjukhusen psykiatriavdelningar som Ryhov, Södra klinikerna i Jönköping. Men många kom också och skrev in sig på eget initiativ.

Irma berättar att det även under hennes tid på Vintergården fanns patienter som var litet speciella. Hon berättar om en kvinna som levde i två världar beroende på vilket namn man tilltalade henne med. I den ena hade hon barn, i den andra inte, Men barnen kom till Vintergården och hälsade på henne, så de fanns åtminstone i verkligheten. I den ena världen var allt stort och fint och hovet stod henne nära. Vid ett tillfälle när Adelövs marknad besöktes köpte hon örhängen men när de skulle betalas vände hon sig till Ulla-Britt och sa – ”Hovet betalar”.

Men Dahlströms hade att svårt att få verksamheten att komma igång ordentligt och ekonomin blev allt sämre. Det

krävdes kostsamma renoveringar, berättar Kalle Ramde. Kalle var anställd på Sahlstedts rör i Tranås på den tiden, men skötte rörmokeriet där nere på Vintergården. – De fick bland annat anlita en bergsprängare till att spränga rännor i berget under källargolvet för att få ner nya avloppsrör. Det fanns ju bara en toalett på varje våning i det gamla huset, och fler behövdes.

Kalle berättar vidare: – Vid ett tillfälle, strax innan gästerna skulle komma stängde Smålands Kraft av strömmen. Det var Hult i Frinnaryd som ombesörjde det. Tre dagar senare skulle de första gästerna komma. Då åkte Per till Smålands Krafts huvudkontor i Nässjö för att betala räkningen. Han tog i hand på att han skulle betala, papper skrevs och Hult meddelades omgående att strömmen skulle slås på igen. Per skulle bara gå ut till bilen för att hämta plånboken - man betalade kontant på den tiden - men istället satte han

sig i bilen och åkte hem. Strömmen hann slås på och gästerna komma, innan Småland Kraft insåg att de lurats. Med gäster på Vintergården kunde man ju inte slå av strömmen!

– Ekonomin var så dålig att Dahlström bad om förhandling med de företag som var inblandade i renoveringsarbetet beträffande de skulder gården hade och lyckades med hjälp av sin son Kjell, som då bodde i Stockholm, få ner kravet till 75%. På så sätt klarade de sig undan konkurs. Kjell som då var polis, sålde sin villa och flyttade ner till Sunhult för att försöka få ordning på ekonomin. Med sig hade han travhästen Hassan Star. Han hade köpt hästen på en konkursauktion och börjat träna den själv.

På Vintergården byggde Kjell ett hus för sin familj, ett modulhus som han köpte i Norrland, flyttade ner och placerade bredvid Brunnssalongen. Han byggde också ett stall med tre boxar där han som mest hade tre travhästar. Kalle Ramde berättar att, när Kjell inte var hemma kunde Hassan Star hoppa ur hagen och gå omkring som en hund på gatorna nere i Sunhult. Göran var rädd för hästen så Kalle fick rycka in då också. Någonstans skall ju en framgångsrik tränarkarriär börja och för Kjell blev det på Vintergården i Sunhults-

brunn, av alla ställen. Hassan Star blev mycket framgångsrik och gjorde det möjligt för Kjell att bygga träningsanläggningen i Tärenäs som också fick hästens namn - Hassangården. Dit flyttade han med sina hästar 1980, och blev så småningom Sheriffen och Kjell P med hela travsverige, men det är en annan historia.

Brunnsdrickandet fick faktiskt en liten om än kortlivad renässans under familjen Dahlströms tid. Mot slutet av 70-talet slamsögs de gamla brunnarna och det gick än en gång under några år, att dricka brunn på Vintergården. Per och Eva, som var pensionärer redan när de köpte Vintergården, överlämnade driften till Göran en bit in på 80-talet och flyttade till Norra Vi. Några år senare flyttade även de till Hassangården.

Göran lyckades inte heller få snurr på verksamheten och till slut gick det inte längre, konkursen blev ett faktum 1984. Nya ägare blev stiftelsen Nordia 1985. Tre år senare, 1988, började Vintergårdens nästa fas när Nordia startade verksamheten med behandlingshem för missbrukare. Man kunde ju tänka sig att Vintergårdens brunnsvatten, som var helbrägdagörande redan 200 år tidigare, skulle ha varit ett utmärkt komplement till behandlingen av missbrukare men tyvärr blev det inte så. Brunnarna och dess helande vatten föll i glömska och brunnssalongen förföll.

Under 35 år drev så Stiftelsen Nordia, med varierande framgång, Vintergården som ett behandlingshem för missbrukare. En del av oss kommer kanske ihåg dramatiken vintern 2012 när en av de intagna knivskars och det gjordes en utredning om mordförsök.

I slutet av januari 2020 gick så Stiftelsen Nordia i konkurs. Brunnsgården och Vintergården lades ut till försäljning och när alla bud bedömts och krutröken hade lagt sig stod två par från Frinnaryd och Sunhult som nya ägare.

Marcus och Eva Klangbeck bildade tillsammans med Beatrice och Daniel Stensson Vintergården HVB AB (se artikel i SB 2021) Efter mycket städning, renoveringsslit och ännu mer tålmod, fick de vintern 2021/22 till slut tillstånd att starta verksamheten. Under våren har fyra ungdomar bott på Vintergården. .

/Staffan Hellgren

Vintergården/Brunnsgården, Sunhultsbrunn

Ägarlängd

Huvudbyggnaden byggdes, helt fristående från Brunnsrörelsen, år 1923 - 1924 av doktor **Emanuel Tjernström** (f. 1881-11-13 i Hassela (X) d. 1923-08-12 här). Vintergården drevs därefter till 1935 av fru **Hulda* Levina Tjernström** (f. 1886-11-11 i Gnarp (X) d. 1949-08-21 på Nygatan 23, Eskilstuna (D), varefter den 1936 köptes av **Helfrid* Josefina Sääv** f. Berg-ström (f. 1887-05-06 Kristine (O) d. 1960-03-18 i Pensionärshemmet, Vagnatan 7, Frinmaryd) och inlemmades i Sunhults Hälsobrunn som företaget kallades i början. Helfrid Sääv drev rörelsen fram till slutet av 1950-talet under namnet **Vintergårdens gästhem**.

Ägare till rörelsen har sedan varit **Gustaf Per Henry Lundgren** (f. 1909-07-26 i Nyköping östra (D) d. 1991-03-29 på Höglundavägen 18, Nyköping (D) gift men skild 1961-04-20. Han var son till Helfrid Sääv.

Sture Strand med barnen Hans (f. 1947), Eva (f. 1952) och Ulla. Ägare av **Brunnsgården** 1965 – 1966.

Pastor **Anders Albert* Sigvard Holmén** (f. 1903-02-16 i Södra Hestra d. 1989-07-15 på Strömgatan 18, Ljungby (G) gift 1935-02-26 med **Viola* Viktoria f. Henriksson** (f. 1909-06-01 i Karlshamn (K) d. 1975-02-04 på Hagagatan 4, Rydaholm). Omgift 1978-04-29 med Elsie Ingrid Gunvor (f. 1933-03-26 i Dannäs (G). Boende 2022 på Märta Ljungbergsvägen 21, lgh 1103, Ljungby (G).

Ägare av **Brunnsgården** 1966 till 1969. Inflyttade från Kristinebergsgatan 5, Eksjö. Utflyttade 1969 till Hagagatan 4, Rydaholm.

Städbolaget ASAB (Electroluxkoncernen)
Ägare av **Brunnsgården** 1969 - 1970

Eva* Kristina (f. 1910-11-10 i Eksjö d. 2010-05-16 på Skolbacken 26, Sigtuna (AB) gift 1937-07-18 med **Per* Erik Gunnar Dahlström** (f. 1909-07-08 i Överluleå (BD) d. 2002-

11-13 på Piratens Gata 7, Tranås) samt sönerna med familjer drev Brunnsgården som behandlings-hem under 1970 och 1980-talet.

Sonen **Per Erik Kjell* Dahlström** (f. 1938-12-14 i Sankt Göran (AB) gift 1984-07-09 med **Ulla Marianne** (f. 1941-12-27 i Överluleå (BD).

Deras son Kjell Erik Thomas Dahlström (f. 1965-09-26 i Järfälla norra (AB).

Deras dotter Eva Carola Dahlström (f. 1968-11-29 i Nederluleå (BD).

Familjen inflyttad 1970 från Hasselvägen 12, Märsta (AB). Familjen utflyttad 1980 till nybyggda Hassangården i Tärenäs, Linderås.

Sonen **Stig Erik Göran* Dahlström** (f. 1943-07-02 i Bromma (AB) gift med **Ulla-Britt Maria Isabella** (f.1944-11-02 i Överluleå).

Deras dotter Britt-Marie Cecilia (f. 1965-03-14 i Järfälla (AB).

Deras son Eric Mikael Dahlström (f. 1969-07-18 i Salem (AB). Familjen utflyttad 1990 till Zenitgatan 24, Göteborg.

Stiftelsen Nordia grundades 1985 och behandlingshem öppnades 1 november 1988.

I stiftelsen ingick Sörmlands läns vårdförbund, kommunerna i Storstockholms län samt Kriminalvården. Stiftelsen Nordia begärdes i konkurs 24 januari 2020.

Vintergården HVB AB övertog fastigheten 2020. Företaget ägs och drivs av Beatrice och

Daniel Stensson (f. 1974-04-15 i Nässjö resp. 1975-07-17 på Gamla Vägen 49, Sunhults-brunn) samt Eva och Marcus Klangbeck (f. 1981-09-12 i Säby resp. 1977-02-12 i Vagnsvik, Frinmaryd)

Familjerna bor 2022 på Gamla Vägen 49, Sunhultsbrunn resp. Norrlunda, Frinmaryds Norrgård, Frinmaryd.

FASTIGHETSHISTORIKEN finns snart på nätet!

Fastighetshistoriken som Hans-Åke Björklund tagit fram för samtliga fastigheter i Frinmaryd och Sunhultsbrunn kommer inom kort att finnas tillgänglig på www.frinmarydshembygd.se